Euroopan unionin
virallinen lehti

C 426

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

62. vuosikerta

18. joulukuuta 2019

Sisältö

IV *Tiedotteet*

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA VIRASTOJEN TIEDOTTEET

Tilintarkastustuomioistuin

2019/C 426/01 Vuosikertomus EU:n yhteisyrityksistä varainhoitovuodelta 2018 1

FI

IV

(Tiedotteet)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA VIRASTOJEN TIEDOTTEET

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

Vuosikertomus EU:n yhteisyrityksistä varainhoitovuodelta 2018

(2019/C 426/01)

SISÄLLYS

Sivu

Lyhenteet ... 3

1. LUKU: EU:N YHTEISYRITYKSET JA EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN TOIMITTAMA TARKASTUS ... 4

JOHDANTO ... 4

EU:N YHTEISYRITYKSET ... 4

Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla edistetään tehokkaasti tutkimusta ja innovointia Euroopassa ... 4

YHTEISYRITYKSET TOTEUTTAVAT TUTKIMUKSEN PUITEOHJELMIA ... 5

Horisontti 2020-puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset ... 6

Yksi yhteisyritys toimii Euratomin alaisuudessa ... 7

Yhteisyritykset sijaitsevat Euroopan unionissa ... 8

Yhteisyritykset soveltavat kahden- tai kolmenvälistä hallintomallia ... 9

Yhteisyritysten tutkimustoimien rahoittamiseen osallistuvat sekä EU että teollisuutta ja tutkimusalaa edustavat kumppanit ... 11

Komissio tekee väli- ja loppuarviointeja ... 12

Kaikilla yhteisyrityksillä on samanlaiset talousarvio- ja vastuuvapausjärjestelyt ... 12

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN TOIMITTAMA TARKASTUS ... 13

Tilintarkastustuomioistuimen tehtävänä on yhteisyritysten tilinpäätösten ja niiden perustana olevien toimien tarkastaminen ... 13

Tilintarkastustuomioistuin tuo esiin tarkastuksensa perusteella havaitut keskeiset riskit ja auttaa lieventämään niitä ... 13

2. LUKU: YHTEENVETO TARKASTUKSEN TULOKSISTA ... 15

JOHDANTO ... 15

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN YHTEISYRITYKSIIN KOHDISTAMAN VARAINHOITOVUODEN 2018 TARKASTUKSEN TULOKSET OVAT KOKONAISUUTENA KATSOEN MYÖNTEISET ... 15

”Puhdas” lausunto tilien luotettavuudesta kaikkien yhteisyritysten osalta ... 15

”Puhdas” lausunto kaikkien yhteisyritysten tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta ... 16

”Puhdas” lausunto yhteisyritysten tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta 16

Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksissa puututaan parannuksia edellyttäviin osa-alueisiin 16

Yhteisyritykset toteuttavat jatkotoimia aiempien vuosien tarkastushavaintojen perusteella 22

TARKASTUSTULOKSET TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN MUISSA VIIMEAIKAISISSA KERTOMUKSISSA, JOISSA KESKITYTÄÄN YHTEISYRITYKSIIN 23

3. LUKU: EU:N YHTEISYRITYKSIÄ KOSKEVAT TARKASTUSLAUSUMAT 24

3.1. Tarkastuslausumien perustana olevat tiedot 24

EU:N PUITEOHJELMIA TOTEUTTAVAT YHTEISYRITYKSET 26

3.2. Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimus- ja kehittämishanke (SESAR-yhteisyritys) 26

3.3. Clean Sky -yhteisyritys 32

3.4. Innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta toteuttava yhteisyritys (IMI) 37

3.5. Polttokenno- ja vety-yhteisyritys 42

3.6. Elektroniset komponentit ja järjestelmät Euroopan johtoasemaa varten -yhteisyritys (ECSEL) 47

3.7. Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritys (BBI) 52

3.8. Shift2Rail-yhteisyritys (S2R) 57

EURATOMIN ALAISUUDESSA TOIMIVA YHTEISYRITYS 62

3.9. ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E) 62

Lyhenteet

Lyhenneluettelo sisältää tässä kertomuksessa käsitellyt EU:n yhteisyritykset ja muut EU:n elimet.

Lyhenne	Koko nimi
ARTEMIS	ARTEMIS-yhteisyritys sulautettuja tietotekniikkajärjestelmiä koskevan yhteisen teknologia-aloitteen toteuttamiseksi
BBI	Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritys
CEF	Verkkojen Eurooppa -väline
EASA	Euroopan unionin lentoturvallisuusvirasto
ECSEL	Elektroniset komponentit ja järjestelmät -yhteisyritys
EIT	Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti
ENIAC	Eurooppalaisen nanoelektroniikka-aloitteen neuvoa-antava toimikunta
EUAN	Euroopan unionin virastojen verkosto
Euratom	Euroopan atomienergiayhteisö
EuroHPC	Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys
F4E	Fusion for Energy -yhteisyritys
FCH	Polttokenno- ja vety-yhteisyritys
Horisontti 2020 -puiteohjelma	Tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti 2020 -puiteohjelma (2014–2020)
IFAC	Kansainvälinen tilintarkastajaliitto
IMI	Innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta toteuttava yhteisyritys
INTOSAI	Ylimpien tarkastuselinten kansainvälinen järjestö
ISA-standardit	Kansainväliset tilintarkastusstandardit
ISSAI-standardit	Ylimpien tarkastuselinten järjestön (INTOSAI) kansainväliset standardit
ITER	Kansainvälinen lämpöydinkoereaktori
MRK	Monivuotinen rahoituskehys
P2P	Julkisen sektorin sisäinen kumppanuus
PMO	Henkilökohtaisten etuuksien hallinto- ja maksutoimisto
PO RTD	Tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto
S2R	Shift2Rail-yhteisyritys (eurooppalainen rautatiealoite)
Seitsemäs puiteohjelma	Seitsemäs tutkimuksen ja teknologian kehittämisen puiteohjelma (2007–2013)
SESAR	SESAR-yhteisyritys (Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimushanke)
TEN-T	Euroopan laajuinen liikenneverkko

1. LUKU

EU:N YHTEISYRITYKSET JA EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN TOIMITTAMA TARKASTUS

JOHDANTO

1.1. Euroopan tilintarkastustuomioistuin perustettiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyllä sopimuksella huolehtimaan Euroopan unionin varojen ulkoisesta tarkastuksesta. Se toimii tässä ominaisuudessa unionin kansalaisten taloudellisten etujen riippumattomana valvojana, erityisesti auttamalla kehittämään EU:n varainhoitoa. Lisätietoja tilintarkastustuomioistuimen työstä esitetään toimintakertomuksissa, vuosikertomuksissa EU:n talousarvion toteuttamisesta, erityiskertomuksissa ja yleiskatsauksissa sekä lausunnoissa, joita tilintarkastustuomioistuin antaa uudesta tai päivitetystä EU-lainsäädännöstä ja muista varainhoitoon vaikuttavista päätöksistä.

1.2. Tehtävänsä mukaisesti tilintarkastustuomioistuin tarkastaa vuosittain EU:n tutkimusalan yhteisyritysten tilit ja tilien perustana olevat toimet.

1.3. Tässä kertomuksessa esitetään EU:n tutkimusalan yhteisyrityksiä (joista käytetään yhteisnimitystä ”yhteisyritykset”) koskevan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen tulokset varainhoitovuodelta 2018. Kertomuksen rakenne on seuraava:

— Ensimmäisessä luvussa kuvataan yhteisyrityksiä ja tilintarkastustuomioistuimen toimittaman tarkastuksen luonnetta.

— Toisessa luvussa esitetään tarkastuksen kokonaistulokset.

— Kolmas luku sisältää tarkastuslausuman kaikkien kahdeksan yhteisyrityksen osalta samoin kuin tilintarkastustuomioistuimen lausunnot ja huomautukset, ensinnäkin, yhteisyritysten tilien luotettavuudesta ja, toiseksi, tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta).

EU:N YHTEISYRITYKSET

Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla edistetään tehokkaasti tutkimusta ja innovointia Euroopassa

1.4. Yksi EU:n tärkeimmistä tavoitteista on ollut kannustaa lisäinvestointeihin tutkimuksen alalla ja siten EU:n kilpailukyvyn parantaminen. Vuonna 2010 hyväksytyn Eurooppa 2020 -strategian viidestä päätavoitteesta yksi pyrkii siihen, että kolme prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta (BKT) osoitettaisiin tutkimus- ja kehitystoimiin (ks. *kaavio 1.1*).

Kaavio 1.1

Tutkimuksen ja kehittämisen bruttomenot vuosina 2000–2017

(EU28, % BKT:stä)

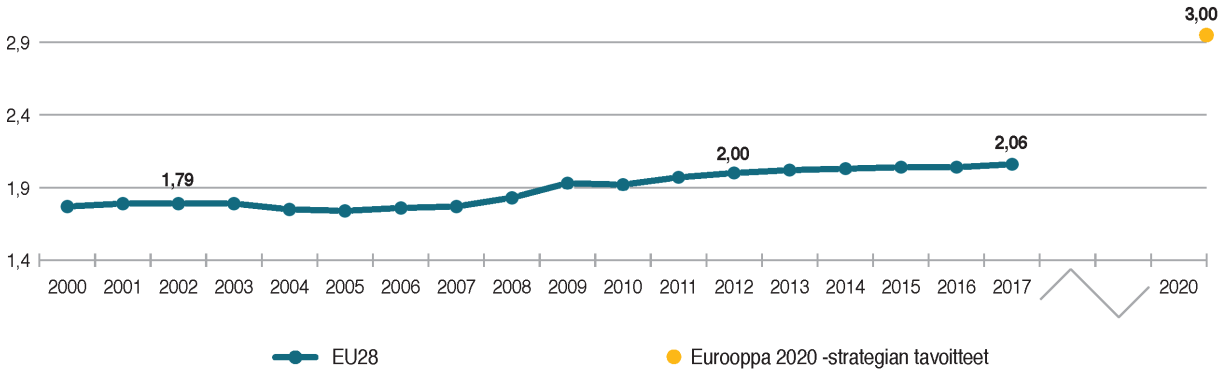

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin toimittamien tietojen perusteella (kesäkuu 2019).

1.5. Edistyminen kohti kolmen prosentin tavoitetta on ollut hidasta, mutta Euroopan komissio on antanut uutta painoarvoa Euroopan tieteellisen asiantuntemuksen muuntamiselle markkinakelpoisiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Tärkeänä osatekijänä on ollut voimien yhdistäminen yksityisen sektorin ja jäsenvaltioiden kanssa, jotta voidaan saavuttaa tuloksia, jollaisiin yksittäinen maa tai yritys ei todennäköisesti pääsisi.

1.6. Komissio esitti kesäkuussa 2005 kertomuksen ”Fostering Public-Private R&D Partnerships to Boost Europe’s Industrial Competitiveness”, jossa käsitellään Euroopan teollisuuden kilpailukyvyn edistämistä tutkimusta ja kehitystä koskevien julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien avulla. Kertomuksessa kannustetaan perustamaan yhteisiä teknologia-aloitteita, joiden avulla voidaan toteuttaa alakohtaisia strategisia tutkimusohjelmia käyttäen oikeudellisena muotona yhteisyritystä (ks. *kaavio 1.2*).

Kaavio 1.2

EU:n strategisista ohjelmista yhteisyrityksiksi

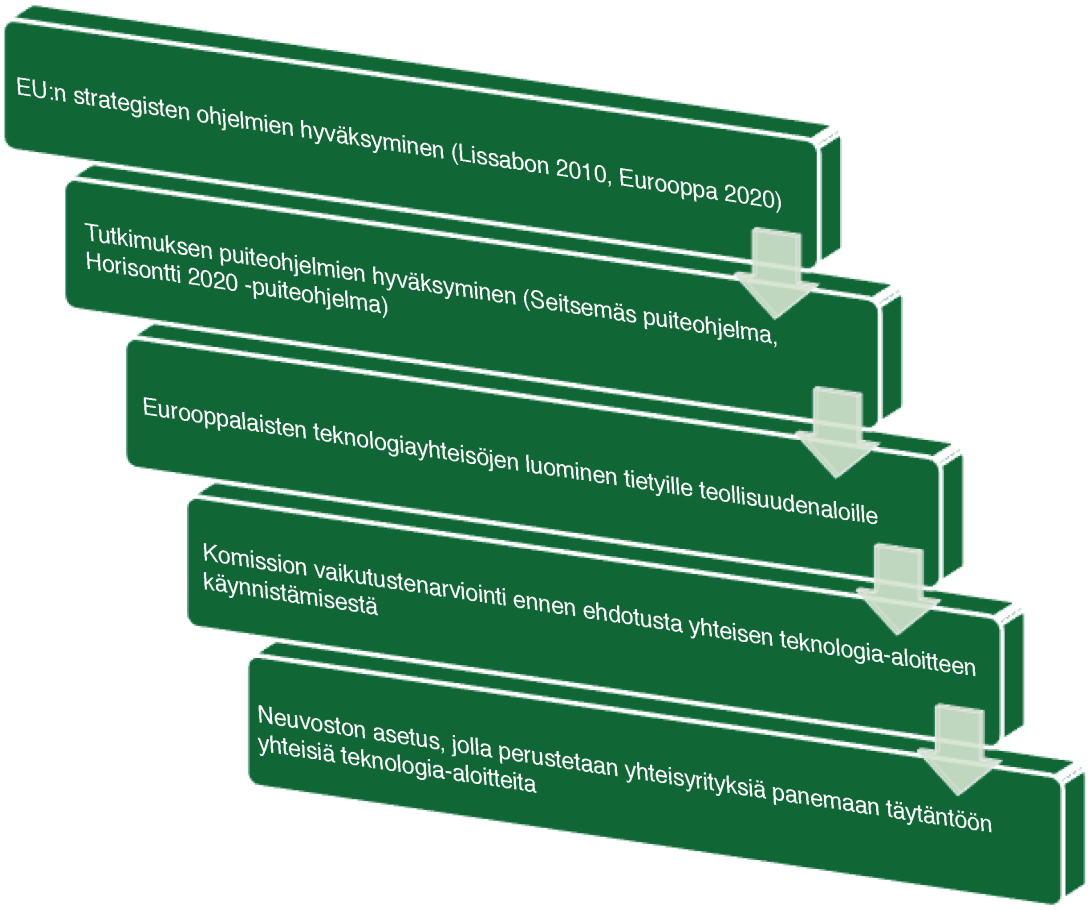

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

YHTEISYRITYKSET TOTEUTTAVAT TUTKIMUKSEN PUITEOHJELMIA

1.7. Yhteisyritykset perustuvat komission ja teollisuuden ja joissain tapauksissa myös tutkimusalan kumppanuuksiin, joiden tarkoituksena on tuoda strategisten tutkimus- ja innovaatioalojen hanketuloksia lähemmäs markkinoita ja vahvistaa tutkimuksen yhteyttä yhteiskunnan kasvuun. Yhteisyritykset perustetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 187 artiklan nojalla tai (Fusion for Energy -yhteisyrityksen tapauksessa) Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 45–51 artiklan nojalla.

1.8. Yhteisyritykset ovat tietynlaisia julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, joilla on oikeushenkilöys. Julkista sektoria edustava osakas on tavallisesti Euroopan unioni (komissio), ja yksityistä sektoria edustavat osakkaat tulevat teollisuuden ja joissakin tapauksissa tutkimusalan piiristä. Mukana on myös muita kumppaneita (osallistujavaltioita, kansainvälisiä organisaatioita). Yhteisyritykset vahvistavat oman tutkimusohjelmansa ja myöntävät useimmiten rahoitusta avoimien ehdotuspyyntöjen avulla. Poikkeuksen tästä muodostaa F4E-yhteisyritys. Se huolehtii Euroopan osallistumisesta ITERiin, joka on maailman suurin tieteellinen kumppanuushanke. Hankkeen tarkoituksena on demonstroida ydinfuusion käyttökelpoisuus ja kestävyys energialähteenä.

1.9. Monet yhteisyrityksistä ovat varsin näkyviä ja vaikuttavat merkittävästi unionin kansalaisten päivittäisen elämän tärkeisiin osa-alueisiin, kuten liikenteeseen, energiaan, terveyteen, biotalouteen ja digitaalitalouteen. Tässä kertomuksessa yksittäisistä yhteisyrityksistä voidaan paikoin käyttää kertomuksen alussa lueteltuja nimilyhenteitä.

1.10. Neuvosto antoi komission ehdotuksen pohjalta asetukset, joilla perustettiin seitsemännen puiteohjelman yhteyteen ensimmäiset kuusi yhteisyritystä: Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimus- ja kehittämishanke (SESAR), Clean Sky -yhteisyritys, Innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta toteuttava yhteisyritys (IMI), Polttokenno- ja vety-yhteisyritys (FCH), Eurooppalaisen nanoelektroniikka-aloitteen neuvoa-antava toimikunta (ENIAC) ja Sulautettuja tietotekniikkajärjestelmiä koskeva yhteinen teknologia-aloite (ARTEMIS).

1.11. Kaikkien seitsemättä puiteohjelmaa varten perustettujen yhteisyritysten toimintaa jatkettiin vuonna 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelmaa ajatellen vielä kymmenen vuoden ajaksi (eli vuoteen 2024). Yhteisyrityksille myönnetyn EU:n rahoituksen kokonaismäärä kaksinkertaistettiin. Lisäksi perustettiin kaksi uutta yhteisyritystä: Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritys (BBI) ja Shift2Rail-yhteisyritys (S2R). ARTEMIS ja ENIAC puolestaan yhdistettiin yhdeksi yhteisyritykseksi, jonka nimeksi tuli Elektroniset komponentit ja järjestelmät Euroopan johtoasemaa varten -yhteisyritys (ECSEL) (ks. *kaavio 1.3*).

Kaavio 1.3

EU:n yhteisyritysten kehitys

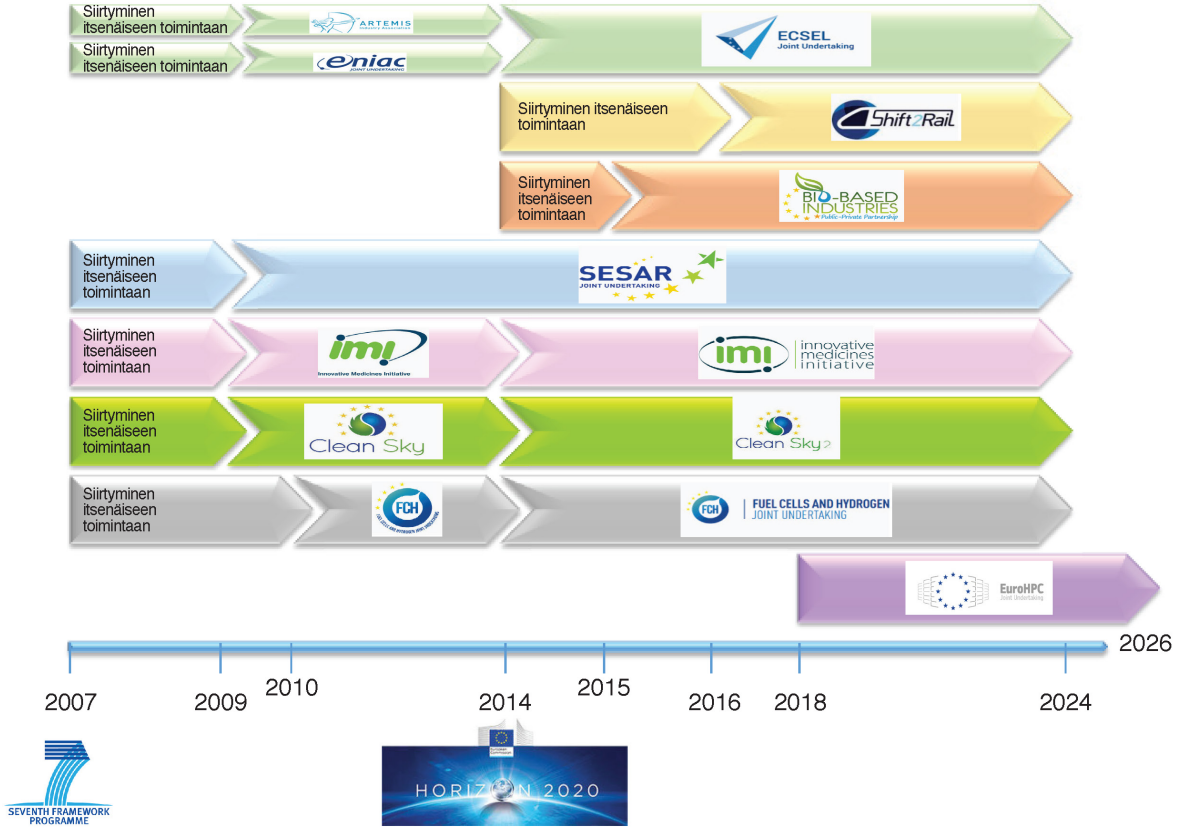

Lähde: Euroopan komissio niiden neuvoston asetusten pohjalta, joilla yhteisyritykset on perustettu. Euroopan tilintarkastustuomioistuin on muokannut esitystä.

Horisontti 2020-puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset

1.12. Nämä yhteisyritykset toteuttavat Horisontti 2020 -puiteohjelmaa seuraavilla aloilla: liikenne (CleanSky2, Shift2Rail ja SESAR), liikenne/energia (FCH2), terveys (IMI2), biopohjaiset teollisuudenalat (BBI) sekä elektroniset komponentit ja järjestelmät (ECSEL). Kunkin yhteisyrityksen päätavoitteet esitetään kolmannessa luvussa niitä koskevien tarkastuslausumien yhteydessä.

1.13. Clean Sky -yhteisyritys kehittää uusia vihreämpiä ilma-alussukupolvia. Toistaiseksi sen tärkeimpiin saavutuksiin kuuluvat avoroottorin demonstrointi, laminaariset siivet, innovatiiviset roottorin lavat ja korkean puristussuhteen moottori kevyille helikoptereille, innovatiiviset jäänilmaisimen anturit sekä kehittyneet lentoelektroniikkajärjestelmät.

1.14. IMI-yhteisyritys toteuttaa innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta. Yhteisyrityksen tavoitteena on nopeuttaa innovatiivisten lääkkeiden kehittämistä etenkin osa-alueilla, joilla ilmenee täyttämättömiä lääketieteellisen hoidon tarpeita tai yhteiskunnallisia tarpeita. Yhteisyrityksen tärkeimpiin saavutuksiin tähän mennessä kuuluu satoja sairaaloita ja laboratorioita kattavan yleiseurooppalaisen verkoston rakentaminen. Verkoston avulla pyritään kehittämään antibiootteja ja lääketurvallisuutta parantavia testejä sekä löytämään uusi lähestymistapa dementiahoitojen kliinisiin testeihin. Lisäksi pyritään ymmärtämään paremmin sellaisten sairauksien kuin diabeteksen, nivelreuman ja vakavan astman taustatekijöitä.

1.15. Shift2Rail-yhteisyritys (S2R) jatkaa rautateitä koskevaa innovointia ja tukee siten yhtenäisen eurooppalaisen rautatiealueen toteutumista. Sen tärkeimpiin saavutuksiin kuuluvat rautatieliikenteen elinkaarikustannusten puolittaminen, rautateiden kapasiteetin kaksinkertaistaminen sekä luotettavuuden ja täsmällisyyden parantaminen jopa 50 prosentilla.

1.16. Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimus- ja kehittämishanke (SESAR-yhteisyritys) kehittää seuraavan sukupolven ilmaliikenteen hallintaa. Toistaiseksi sen tärkeimpiin saavutuksiin kuuluvat maailman ensimmäinen lento neljässä ulottuvuudessa (3D + aika), etälennonjohtopalvelut, vapaa reititys lentojen lyhentämiseksi ja polttoainepäästöjen vähentämiseksi sekä saumaton tietojensiirto kaikkien ilmaliikenteen hallintaa koskevien tietojen tarjoajien ja käyttäjien kesken.

1.17. Polttokenno- ja vety-yhteisyritys (FCH) kehittää puhtaita ratkaisuja liikenne-, energia- ja varastointialalle. Toistaiseksi sen tärkeimpiin saavutuksiin kuuluu muun muassa seuraavaa: polttokennokäyttöisten linja-autojen käyttöönotto puhtaan julkisen liikenteen edistämiseksi; EU:n arvoketjun rakentaminen sellaisia polttokennostoja varten, jotka toimivat paremmin ja maksavat vähemmän; elektrolyysitekniikan kehittäminen vihreän vedyn tuottamiseksi; sähkön ja lämmön yhteistuotantoon tarkoitettujen mikrolaitteistojen kehittäminen ja kaupallistaminen asumisessa tarvittavan lämmön ja sähkön tuottamista varten; sekä materiaalien suorituskyvyn parantaminen ja käyttöiän pidentäminen ja komponenttien ja järjestelmien hintojen alentaminen. Yhteisyritys on lisäksi käynnistänyt alueille suunnatun aloitteen, jonka tavoitteena on vahvistaa synergioita ja lisätä älykästä erikoistumista Euroopassa. Aloitteeseen on liittynyt yli 90 aluetta ja kaupunkia ja 55 teollisuutta edustavaa kumppania.

1.18. Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyrityksen (BBI) tavoitteena on toteuttaa Euroopassa tutkimus- ja innovointitoimien ohjelma sellaisten uusiutuvien biologisten resurssien, joita voidaan käyttää biopohjaisten materiaalien valmistuksessa, saatavuuden kartoittamiseksi ja siten tukea kestävien biopohjaisten teollisuudenalojen arvoketjujen syntymistä. Toistaiseksi sen tärkeimpiin saavutuksiin kuuluvat erilaisten innovatiivisten biopohjaisten tuotteiden tuottaminen uutta biopohjaista yhteisöä varten.

1.19. Elektroniset komponentit ja järjestelmät -yhteisyritys (ECSEL) rahoittaa elektroniikan suunnittelu- ja valmistuskapasiteettiin liittyviä tutkimus-, kehitys- ja innovointihankkeita. Toistaiseksi sen tärkeimpiin saavutuksiin kuuluvat CESAR-hanke (Cost-Efficient methods and processes for Safety Relevant embedded systems), joka on merkittävästi vaikuttanut sulautettujen järjestelmien alan teollisuuteen Euroopassa, sekä E3Car-hanke, jossa ratkaistiin edistyneitä puolijohdekomponentteja hyödyntävien sähköajoneuvojen suurimmat haasteet.

1.20. Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC) on yhteisyrityksistä uusin. Neuvosto perusti sen marraskuussa 2018. Se on EU:n ja eräiden EU:n ulkopuolisten maiden välinen yhteinen aloite, jossa pyritään kehittämään Eurooppaan maailmanluokan superlaskennan ekosysteemi. EuroHPC-yhteisyritys jatkaa toimintaansa vuoden 2026 loppuun. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa yhteisyrityksen tilit ensimmäisen kerran vuonna 2020.

Yksi yhteisyritys toimii Euratomin alaisuudessa

1.21. Lyhenne ITER tulee englanninkielisistä sanoista *International Thermonuclear Experimental Reactor*, jotka merkitsevät kansainvälistä lämpöydinkoereaktoria. ITER-hanke pantiin virallisesti alulle vuonna 1988, ja sen käsitteellinen suunnittelutoiminta on jatkunut useita vuosia. Hankkeeseen osallistuneet tahot sopivat virallisesti 21. marraskuuta 2006 sellaisen koelaitoksen rakentamisesta ja käyttöönottamisesta, jolla demonstroidaan fuusioenergian tieteellistä toteutettavuutta tulevaisuuden kestävänä energialähteenä. ITER-sopimus tuli voimaan 24. lokakuuta 2007, josta päivämäärästä lähtien ITER-organisaatio oli oikeudellisesti olemassa. ITER-organisaation kotipaikka on Ranskan Saint-Paul-lès-Durancessa. Tärkeimmät fuusiolaitteet rakennetaan Ranskan Cadaracheen.

1.22. Hankkeessa on mukana seitsemän kumppania eri puolilta maailmaa: Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) edustama EU, Yhdysvallat, Venäjä, Japani, Kiina, Etelä-Korea ja Intia. EU on ottanut johtoaseman 45 prosentin osuudella rakennuskustannuksista. Osuudesta 80 prosenttia rahoitetaan EU:n talousarviosta ja 20 prosenttia tulee ITERin isäntämaalta Ranskalta. Kunkin muun ITERin osakkaan osuus on noin yhdeksän prosenttia. Kustannusten jakautuminen muuttuu käyttövaiheessa, jolloin EU:n osuus on 34 prosenttia kustannuksista (ks. *kaavio 1.4*).

Kaavio 1.4

ITERin osakkaiden rahoitusosuudet

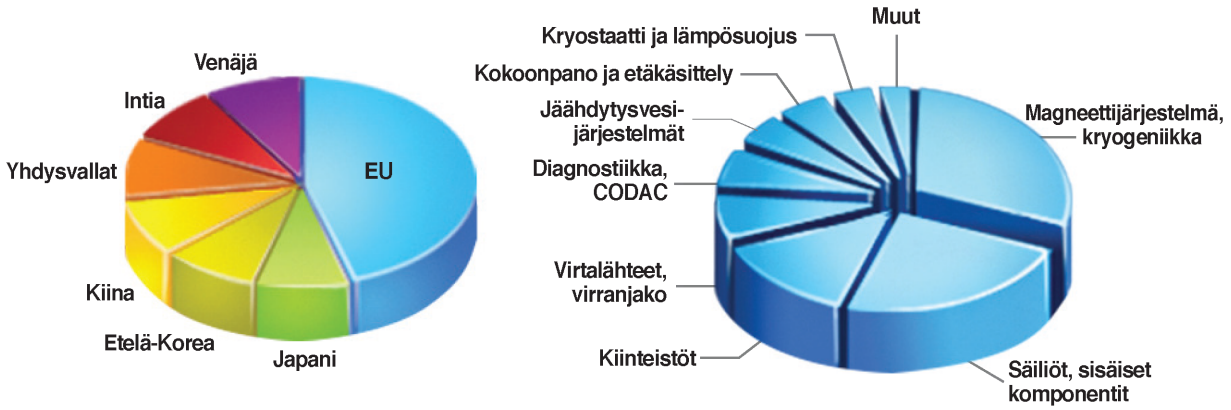

Lähde: F4E.

1.23. ITERin rakentamista varten on valmistettava yli 10 miljoonaa komponenttia eri puolilla maailmaa sijaitsevissa tehtaissa. ITERiin tehdyistä investoinneista noin 75 prosenttia käytetään uuden tiedon ja huipputeknisten materiaalien ja huipputeknologian luomiseen. Tämä tarjoaa eurooppalaiselle huipputeknologian teollisuudelle ja pk-yrityksille arvokkaan mahdollisuuden innovoida ja kehittää oheistuotteita käytettäväksi fuusioalan ulkopuolella (esimerkiksi energia-alalla laajemmin, ilmailussa ja ydinmagneettisten NMR-resonanssikuvauslaitteiden kaltaisten huipputeknologian instrumenttien valmistamisessa).

1.24. Fusion for Energy (F4E) -yhteisyritys huolehtii Euroopan osallistumisesta ITER-hankkeeseen. Sen tärkeimpiin tavoitteisiin kuuluu vastata Euratomin rahoitusosuudesta ITERissä sekä huolehtia niistä laajemman lähestymistavan toimista Japanin kanssa, jotka tähtäävät fuusioenergian nopeaan toteuttamiseen. Lisäksi se valmistelee ja koordinoi toimintaohjelmaa, jolla valmistellaan koefuusioreaktorin ja muiden asiaan liittyvien laitteistojen, kuten kansainvälisen fuusiomateriaalien säteilytyslaitoksen rakentamista.

Yhteisyritykset sijaitsevat Euroopan unionissa

1.25. Brysselissä sijaitsee seitsemän yhteisyritystä (Clean Sky, S2R, SESAR, FHC, IMI, BBI ja ECSEL). EuroHPC on Luxemburgissa.

1.26. F4E toimii Barcelonassa Espanjassa. Kansainvälinen lämpöydinkoereaktori ITER, johon Euroopan unionin osallistuu F4E-yhteisyrityksen kautta, rakennetaan Provencessa Etelä-Ranskassa sijaitsevaan Saint-Paul-lès-Durancen kuntaan Cadarachen laitosten lähelle (ks. *kaavio 1.5*).

Kaavio 1.5

Yhteisyritykset Euroopan unionissa

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Yhteisyritykset soveltavat kahden- tai kolmenvälistä hallintomallia

1.27. Vaikka yhteisyritysten oikeudellinen rakenne on sama, jokaisella yhteisyrityksellä on erityispiirteensä. Tämä johtuu siitä, että ne harjoittavat innovointia ja tutkimusta eri aloilla, joita koskevat markkinat ovat erilaisia. Useimmat yhteisyritykset noudattavat kahdenvälistä mallia, jossa komissio ja kyseinen teollisuuden toimiala (joissain tapauksissa myös tutkimusala) ovat edustettuina hallintoneuvostossa (tai vastaavassa hallintoelimessä) ja osallistuvat yhteisyrityksen toimiin (SESAR, Clean Sky, IMI, FCH, BBI ja S2R). Lopuissa yhteisyrityksissä toimintamalli on kolmenvälinen. Siinä osakasvaltiot, komissio ja teollisuuden toimiala ovat mukana hallintoneuvostossa (tai vastaavassa hallintoelimessä) ja osallistuvat yhteisyrityksen toimintaan (ECSEL ja EuroHPC).

1.28. *Kaaviossa 1.6* kuvataan yhteisyritysten yleistä hallintorakennetta.

Kaavio 1.6

Yhteisyritysten yleinen hallintorakenne

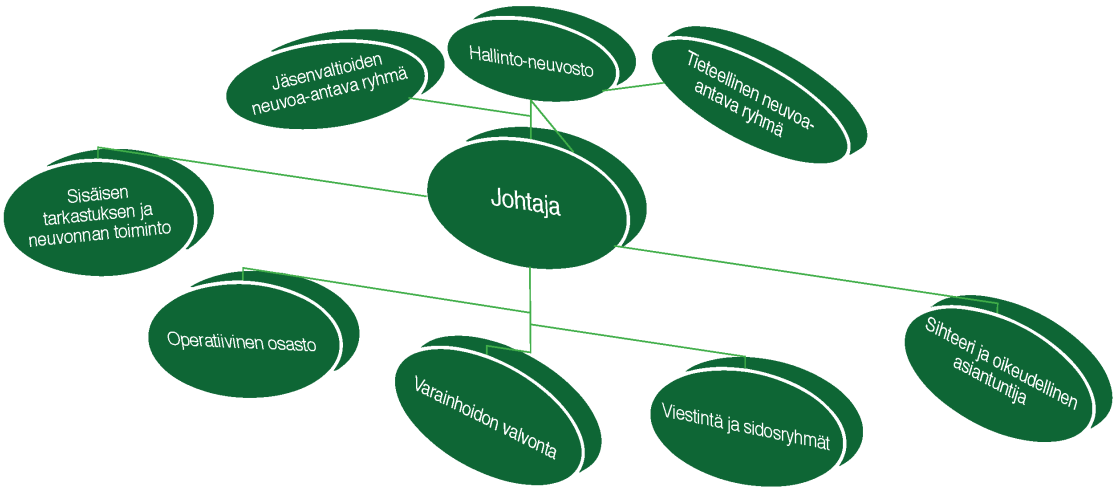

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

1.29. Monivuotisen rahoituskehyksen (MRK) aikana yhteisyritykset hallinnoivat noin kymmentä prosenttia eli 7,2:ta miljardia euroa Horisontti 2020 -puiteohjelman kokonaistalousarviosta, kuten käy ilmi *kaaviosta 1.7*. EU:n 7,2 miljardin euron rahoituksella kuitenkin vivutetaan noin 17 miljardin euron tutkimus- ja innovointihankkeet niillä Horisontti 2020 -puiteohjelman aloilla, jotka on delegoitu yhteisyritysten hoidettaviksi.

Kaavio 1.7

Horisontti 2020 -puiteohjelman talousarvion jakautuminen täytäntöönpanoelimittäin

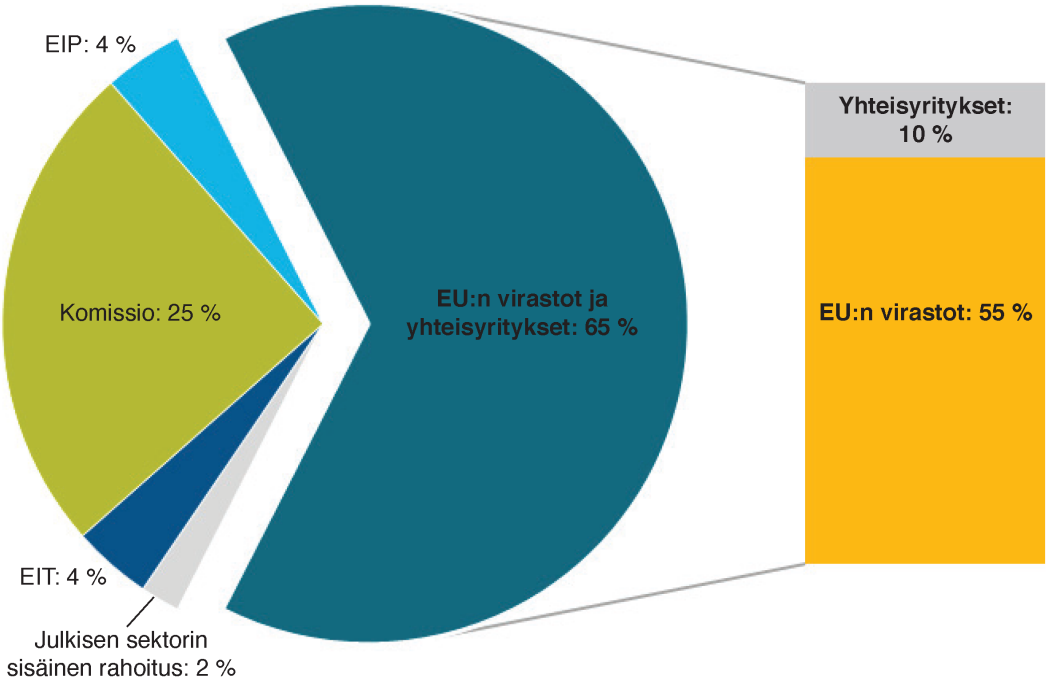

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin komission tietojen perusteella.

Yhteisyritysten tutkimustoimien rahoittamiseen osallistuvat sekä EU että teollisuutta ja tutkimusalaa edustavat kumppanit

1.30. Kaikki osakkaat osallistuvat yhteisyritysten tutkimus- ja innovointitoimien rahoittamiseen. Yhtäältä komissio myöntää seitsemännestä puiteohjelmasta ja Horisontti 2020 -puiteohjelmasta käteisvaroja EU:n yhteisrahoitusosuudeksi yhteisyritysten tutkimus- ja innovointihankkeisiin (SESAR saa rahoitusta myös Euroopan laajuisia liikenneverkkoja koskevasta TEN-T-ohjelmasta). Toisaalta teollisuutta ja tutkimusalaa edustavat kumppanit tekevät luontoissuorituksia siten, että ne toteuttavat yhteisyritysten tutkimus- ja innovointihankkeita. Komissio ja yksityiset kumppanit rahoittavat yhteisyritysten hallinnollisia kuluja yhtä suurilla käteisosuuksilla.

1.31. Luontoissuoritusten, joita teollisuutta edustavat kumppanit tekevät seitsemännen puiteohjelman mukaisiin yhteisyritysten toimiin, on vastattava määrää, jolla EU yhteisrahoittaa puiteohjelman tutkimus- ja innovointihankkeita.

1.32. Horisontti 2020 -puiteohjelman mukaisten toimien osalta kunkin yhteisyrityksen perustamisasetuksessa määritellään, minkä verran EU:n on osoitettava käteissuorituksia ja yksityisten osakkaiden luontoissuorituksia puiteohjelman tutkimus- ja innovointihankkeisiin. Määriä havainnollistetaan *kaaviossa 1.8*.

Kaavio 1.8

Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyritysten elinkaaren aikana

(miljoonaa euroa)

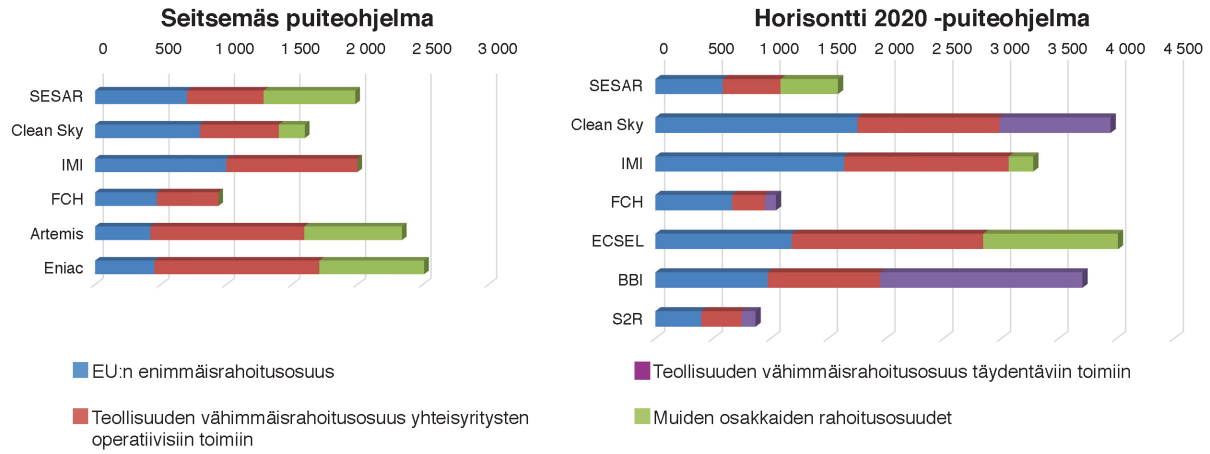

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

1.33. Teollisuutta edustavien osakkaiden rahoitusosuudet ovat kahdenlaisia: Kyseisten osakkaiden on kaikkien yhteisyritysten osalta maksettava tietty vähimmäismäärä yhteisyritysten tutkimus- ja innovointihankkeiden kokonaiskustannuksista. Rahoitusosuus määritellään siten, että se on yhtä kuin hankkeen kokonaiskustannukset vähennettynä EU:n yhteisrahoituksella. Neljän yhteisyrityksen tapauksessa (Clean Sky, FCH, BBI ja S2R) yksityisten osakkaiden on lisäksi tehtävä vähimmäismäärä luontoissuorituksia. Näissä on kyse täydentävistä toimista, jotka eivät sisälly yhteisyritysten työohjelmiin mutta kuuluvat yhteisyritysten tavoitteiden piiriin.

1.34. Tutkimusohjelmien toimia toteuttavilla seitsemällä yhteisyrityksellä oli vuonna 2018 maksumäärärahoja kaikkiaan 1,2 miljardia euroa (2017: 1,2 miljardia euroa) ja F4E-yhteisyrityksellä 0,8 miljardia euroa (2017: 0,85 miljardia euroa).

1.35. Horisontti 2020 -puiteohjelmaa toteuttavissa yhteisyrityksissä työskenteli vuoden 2018 lopussa 220 henkilöstön jäsentä (virkamiehiä sekä väliaikaisia ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä) sekä seitsemän työkomennuksella olevaa kansallista asiantuntijaa (2017: 222 henkilöstön jäsentä ja viisi kansallista asiantuntijaa). F4E-yhteisyrityksessä työskenteli 442 henkilöstön jäsentä (2017: 449 henkilöstön jäsentä). Täytettyjen toimien määrää yhteisyrityksissä vuosina 2017 ja 2018 kuvataan *kaaviossa 1.9*.

Kaavio 1.9

Tosiasiallisesti täytettyjen toimien määrä yhteisyrityksissä vuosina 2017 ja 2018

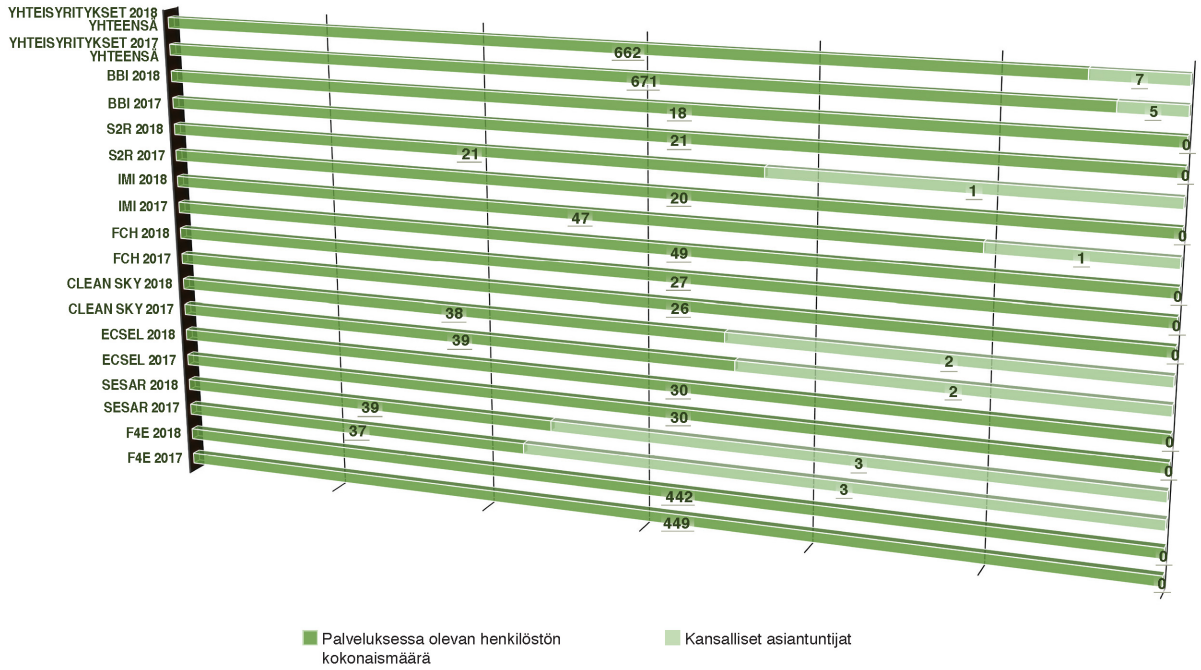

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Komissio tekee väli- ja loppuarviointeja

1.36. Vuonna 2017 komissio suoritti yhteisyritysten perustamisesta annettujen neuvoston asetusten mukaisesti loppuarvioinnin yhteisyritysten tuloksellisuudesta seitsemännen puiteohjelman yhteydessä ja väliarvioinnit niiden tuloksellisuudesta Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä.

1.37. Arviointitulokset osoittavat, että yhteisyritysten saavutukset ovat olleet huomattavia. Niitä ovat muun muassa eurooppalaisen tutkimuksen integroiminen, rajatylittävän ja monialaisen/tieteidenvälisen yhteistyön lisääntyminen, käytettävissä olevan rahoituksen parempi hyödyntäminen sekä tutkimustulosten parempi saatavuus.

Kaikilla yhteisyrityksillä on samanlaiset talousarvio- ja vastuuvapausjärjestelyt

1.38. Euroopan parlamentti ja neuvosto vastaavat yhteisyritysten vuotuisista talousarvio- ja vastuuvapausmenettelyistä. *Kaaviossa 1.10* esitetään vastuuvapausmenettelyn aikataulu.

Kaavio 1.10

Vuotuinen vastuuvapausmenettely

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN TOIMITTAMA TARKASTUS

Tilintarkastustuomioistuimen tehtävänä on yhteisyritysten tilinpäätösten ja niiden perustana olevien toimien tarkastaminen

1.39. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) kaikkien kahdeksan yhteisyrityksen tilinpäätöksen 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden.

1.40. Tilintarkastustuomioistuin antaa tarkastustulostensa perusteella Euroopan parlamentille ja neuvostolle yhteisyrityskohtaisen tarkastuslausuman yhteisyritysten tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Tarvittaessa tilintarkastustuomioistuin täydentää tarkastuslausumia tarkastukseen perustuvilla merkittävillä huomautuksilla (ks. *kolmas luku*).

1.41. EU:n varainhoitoasetuksen 208 artiklan 4 kohdan ja 209 artiklan 2 kohdan mukaisesti kaikkien yhteisyritysten tilien luotettavuuden tarkastaminen on ulkoistettu riippumattomille ulkoisille tilintarkastusyrityksille. Tilintarkastustuomioistuin arvioi tilintarkastusyritysten suorittaman työn laadun kansainvälisten tarkastusstandardien mukaisesti ja sai sen perusteella riittävän varmuuden siitä, että se voi hyödyntää niiden tekemää työtä laatiessaan yhteisyritysten vuoden 2018 tilien luotettavuutta koskevia tarkastuslausuntoja.

Tilintarkastustuomioistuin tuo esiin tarkastuksensa perusteella havaitut keskeiset riskit ja auttaa lieventämään niitä

1.42. Kaikki tilintarkastustuomioistuimen tarkastukset on suunniteltu siten, että niillä pyritään puuttumaan keskeisiin havaittuihin riskeihin. Vuotuisessa tarkastuksessa, joka koski EU:n yhteisyritysten vuoden 2018 tilejä ja tilien perustana olevia tapahtumia, pyrittiin puuttumaan tilintarkastustuomioistuimen tekemässä riskienarvioinnissa esiin tulleisiin seikkoihin. Riskienarviointia selostetaan lyhyesti jäljempänä.

Tilien luotettavuuteen kohdistuu vähäinen tai keskisuuri riski

1.43. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että tileihin kohdistuva riski on yleisesti ottaen vähäinen. F4E-yhteisyrityksen osalta riski uudelleenarvioitiin kuitenkin keskisuureksi, koska tilinpäätösperiaatteita muutettiin merkittävästi vuonna 2018. Yhteisyritysten tilit laaditaan komission tilinpitäjän hyväksymien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin. Olennaisia virheitä on aiemmin havaittu vain vähäinen määrä.

Tulojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski on yleisesti ottaen vähäinen

1.44. Yhteisyritysten tulot koostuivat vuonna 2018 pääasiassa rahoitusosuuksista, jotka komissio myönsi Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Euratomin talousarvioista. Talousarviot ja niiden mukaiset tulot sovitaan yhteisyrityksiä koskevien asetusten mukaisesti budjettivallan käyttäjien kanssa vuotuisessa talousarviomenettelyssä.

Henkilöstö- ja hallintomenojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski on vähäinen

1.45. Maksujen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski katsottiin henkilöstö- ja hallintomenojen kohdalla vähäiseksi. Palkkoja hallinnoi komission henkilökohtaisten etuuksien hallinto- ja maksutoimisto, jonka tilintarkastustuomioistuin tarkastaa hallintomenoja käsittelevän erityisarvionsa yhteydessä. Tilintarkastustuomioistuin ei ole viime vuosina havainnut henkilöstömenoissa olennaisia virheitä. Rekrytointimenettelyjen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistui yleensä vähäinen riski. Se oli kuitenkin keskisuuri niissä yhteisyrityksissä, joissa henkilöstön vaihtuvuus on suurta.

Toimintaan liittyvien maksujen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski on yleisesti ottaen keskisuuri

1.46. Avustusmaksuihin kohdistuva riski arvioitiin yleensä keskisuureksi. Näin siksi, että Horisontti 2020 -puiteohjelman toimintaa koskevien välimaksujen osalta edunsaajalta ei vaadita kustannusselvityksiä koskevaa lausuntoa, vaan tällainen lausunto vaaditaan ainoastaan loppumaksuista (keskinäisen luottamuksen periaate).

1.47. Sopimuksiin perustuvien maksujen ja julkisia hankintoja koskevien menettelyjen kohdalla riskin arvioitiin olevan yleisesti ottaen vähäinen, sillä yhteisyritykset toteuttavat vain vähän tällaisia menettelyjä. Riski katsottiin kuitenkin keskisuureksi F4E-yhteisyrityksen osalta, koska se pääasiassa huolehtii monimutkaisista hankintamenettelyistä, jotka liittyvät arvoltaan suuriin sopimuksiin.

Budjettihallintoon kohdistuva riski vaihteli keskisuuresta suureen

1.48. Riskin katsottiin olevan yleisesti ottaen keskisuuri, koska tutkimusavustukset ovat monivuotisia ja arvoltaan suuria. F4E-yhteisyrityksen osalta riskiä pidettiin suurena ITER-hankkeen monimutkaisuuden, lukuisten sopimustarkistusten sekä vuoden 2017 talousarviosuunnittelussa ja seurannassa ilmenneiden puutteiden vuoksi.

Varainhoidon moitteettomuuteen kohdistuu yleisesti keskisuuri riski

1.49. Riskiä pidetään yleisesti ottaen keskisuurena, ja sen on yksilöity kohdistuvan pääasiassa avustusten valintamenettelyihin ja julkisiin hankintoihin.

2. LUKU

YHTEENVETO TARKASTUKSEN TULOKSISTA

JOHDANTO

2.1. Tässä luvussa esitetään yhteenveto EU:n tutkimusalan yhteisyrityksiä koskevien tilintarkastustuomioistuimen vuotuisten tarkastusten tuloksista varainhoitovuodelta 2018 sekä muusta tilintarkastustuomioistuimen vuoden 2018 mittaan tekemästä tarkastustyöstä, joka liittyy yhteisyrityksiin.

Tämän kertomuksen kolmannessa luvussa esitetään tarkastuslausumat (tarkastuslausunnot) yhteisyritysten tilien luotettavuudesta ja tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Luvussa tehdään selkoa myös kaikista sellaisista kysymyksistä ja huomautuksista, jotka ovat tulleet esiin tarkastuksen johdosta mutta joiden vuoksi ei ole syytä asettaa mainittuja lausuntoja kyseenalaisiksi.

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN YHTEISYRITYKSIIN KOHDISTAMAN VARAINHOITOVUODEN 2018 TARKASTUKSEN TULOKSET OVAT KOKONAISUUTENA KATSOEN MYÖNTEISET

2.2. Yhteisyritysten tilinpäätöksiä 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta ja tilien perustana olevia toimia koskevassa tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksessa saatiin yleisesti ottaen vahvistus aiempina vuosina raportoiduille myönteisille tuloksille.

”Puhdas” lausunto tilien luotettavuudesta kaikkien yhteisyritysten osalta

2.3. Tilintarkastustuomioistuin antoi *vakiomuotoisen (”puhtaan”) tarkastuslausunnon* kaikkien yhteisyritysten tilinpäätöksestä. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että tilinpäätökset antavat kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyritysten taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä niiden toimien tuloksista ja rahavirroista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta voimassa olevien varainhoitoa koskevien säännösten ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti.

EU:n rahoitusosuutta ITER-hankkeessa koskeva tiettyjä seikkoja painottava kappale

2.4. Kuten aiempina vuosina, tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausumaan F4E-yhteisyrityksen tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2018 liittyy tiettyjä seikkoja painottava kappale ([1]), jossa kiinnitetään lukijan huomio seuraaviin näkökohtiin.

2.5. Uraauurtavan ITER-hankkeen tarkoituksena on rakentaa ja ottaa käyttöön koelaitos, jolla demonstroidaan fuusioenergian toteutettavuutta tulevaisuuden kestävänä energialähteenä. ITER-organisaation neuvosto ([2]) hyväksyi marraskuussa 2016 ITER-hankkeen tarkistetun perusuran, jonka mukaan ensimmäisen plasman ([3]) vaihe saavutetaan ja käyttövaihe alkaa vuonna 2025 ja rakennusvaihe saadaan päätökseen vuonna 2035. Uuden perusuran mukaista määräaikaa pidetään aikaisimpana tekniseltä kannalta mahdollisena ajankohtana ([4]). Aiemman, vuodelta 2010 olevan perusuran mukaan rakennusvaihe olisi saatu päätökseen vuonna 2020 ([5]).

2.6. F4E-yhteisyritys teki uudestaan laskelmat, jotka koskevat sen rahoitusosuutta hankkeen rakennusvaiheessa. Tulokseksi saatiin 12 miljardia euroa, kun Euroopan unionin neuvosto oli vuonna 2010 hyväksynyt 6,6 miljardin euron rahoitusosuuden (kumpikin määrä vuoden 2008 arvoin) ([6]).

2.7. Nämä arviot eivät sisällä varautumista ennakoimattomiin tapahtumiin, vaikka komissio on katsonut, että jopa 24 kuukauden liikkumavara toteutusaikataulussa ja 10–20 prosentin lisärahoitus budjetissa olisivat asianmukaisia ([7]).

([1]) Tiettyjä seikkoja painottavaa kappaletta käytetään, jotta lukijoiden huomio saadaan kiinnitettyä seikkaan, joka ei ole kirjanpidossa olennaisesti virheellinen mutta joka on siinä määrin merkittävä, että se on perustavanlaatuinen käyttäjien tileistä saaman käsityksen kannalta.

([2]) ITER-neuvosto on kansainvälisen ITER-organisaation työtä valvova hallintoelin. Sillä on toimivalta nimittää ylempi henkilöstö, muuttaa sääntöjä sekä tehdä päätöksiä ITER-hankkeen kokonaistalousarviosta ja uusien osakkaiden osallistumisesta hankkeeseen. ITER-neuvosto koostuu kaikkien seitsemän osakkaan – EU:n, Kiinan, Intian, Japanin, Etelä-Korean, Venäjän ja Yhdysvaltain – edustajista.

([3]) Ensimmäisen plasman vaihe on fuusiolaitoksen rakennusvaihe, joka mahdollistaa laitoksen keskeisten komponenttien testaamisen. Lisäksi käyttövaihe alkaa tuosta hetkestä.

([4]) Kuten riippumattoman tarkasteluryhmän viidennessä vuotuisessa arvioinnissa (31.10.2016) ja F4E-yhteisyrityksen hankehallinnointipäällikön hallintoneuvostolle joulukuussa 2016 antamassa raportissa todetaan.

([5]) KOM(2010)226 lopullinen, 4.5.2010.

([6]) ITER-hankkeen tilannetta koskevat neuvoston päätelmät, 7. heinäkuuta 2010 (asiakirja 11 902/10).

([7]) COM(2017) 319 final, 14.6.2017 (sekä tiedonantoon liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja SWD(2017) 232 final, 14.6.2017), V luku ”ITER: tie eteenpäin”.

2.8. Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 29. maaliskuuta 2017 Eurooppa-neuvostolle päätöksestään erota EU:sta ja Euratomista. Tällä voi olla suuri vaikutus F4E-yhteisyrityksen toimintaan ja ITER-hankkeeseen vuoden 2020 jälkeen. Nykyisessä Yhdistyneen kuningaskunnan eroamista EU:sta koskevassa sopimuksessa taataan Euratomiin (ja ITER-hankkeeseen) liittyvä rahoitus ainoastaan vuoden 2020 loppuun saakka. Jos sopimukseton ero toteutuu, Yhdistynyt kuningaskunta ei vuoden 2020 jälkeen enää ole F4E-yhteisyrityksen osakas. Tällöin Yhdistyneen kuningaskunnan yritykset eivät voi tehdä ITER-sopimuksiin liittyviä tarjouksia F4E-yhteisyrityksen kautta elleivät Yhdistynyt kuningaskunta ja EU tee kahdenvälistä sopimusta vuoden 2020 jälkeisestä ITER -hanketta ja F4E-yhteisyrityksen rahoitusta koskevasta yhteistyöstä.

2.9. Euroopan unionin neuvosto valtuutti huhtikuussa 2018 ([8]) komission hyväksymään ITER-organisaation tarkistetun perusuran Euratomin puolesta ja sitoutui edelleen antamaan resursseja seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa rajoittamatta mahdollisia tulevista monivuotisista rahoituskehyksistä käytäviä neuvotteluja, joissa määrätään tulevan rahoituksen yksityiskohdat.

2.10. F4E-yhteisyritys on onnistunut parantamaan hankkeen rakennusvaiheeseen kohdentamansa osuuden hallinnointia ja valvontaa, mutta edelleen on olemassa riski, että kustannukset vielä kasvavat ja hankkeen toteutus venyy verrattuna nykyiseen perusuraan. F4E-yhteisyritys ei myöskään ole vielä arvioinut, missä määrin se osallistuu käyttövaiheeseen vuoden 2035 jälkeen.

”Puhdas” lausunto kaikkien yhteisyritysten tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

2.11. Tilintarkastustuomioistuin antoi *vakiomuotoisen (”puhtaan”) tarkastuslausunnon* kaikkien yhteisyritysten osalta tilinpäätösten perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

”Puhdas” lausunto yhteisyritysten tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

2.12. Tilintarkastustuomioistuin antoi *vakiomuotoisen (”puhtaan”) tarkastuslausunnon* kaikkien yhteisyritysten osalta tilinpäätösten perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

2.13. *Kaaviossa 2.1* esitetään yleiskuva siitä, miten yhteisyritysten tilinpäätöksiä, tuloja ja maksuja koskevien tilintarkastustuomioistuimen vuosittaisten tarkastuslausuntojen tilanne on kehittynyt vuodesta 2016 vuoteen 2018.

Kaavio 2.1

Yhteisyrityksiä koskevien Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuntojen kehitys vuosina 2016–2018

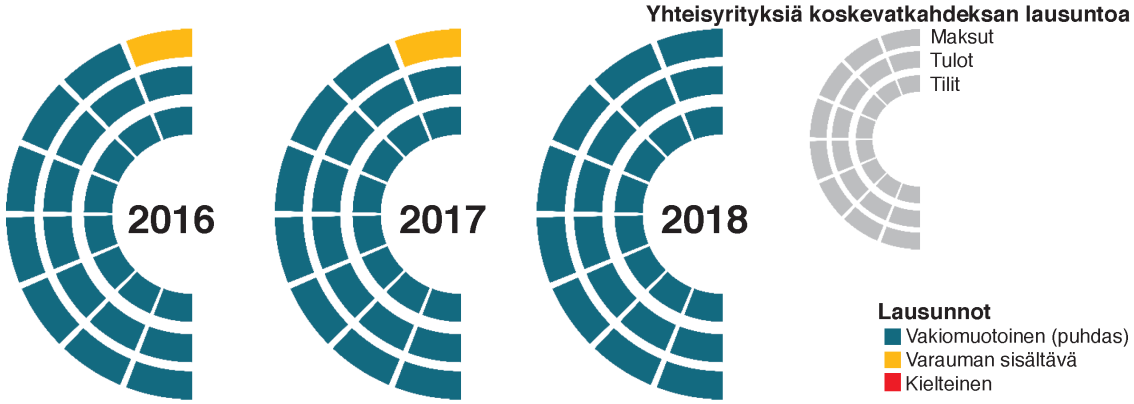

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksissa puututaan parannuksia edellyttäviin osa-alueisiin

2.14. Asettamatta lausuntojaan kyseenalaiseksi tilintarkastustuomioistuin esittää useita huomautuksia ja kommentteja, joissa tuodaan esiin tärkeitä seikkoja ja parannettavia osa-alueita. Nämä huomautukset, joihin voi perehtyä tarkemmin kolmannessa luvussa, esitetään seuraavassa tiivistettyinä. Huomautuksissa käsitellään talousarvioon ja varainhoitoon liittyviä näkökohtia, luontoissuorituksia, sisäistä valvonta- ja seurantakehystä, avustusmenettelyjä, varainhoidon moitteettomuutta sekä henkilöstön vaihtuvuutta. Lisäksi tässä luvussa esitetään yhteisyritysten keskinäisestä synergiasta vuoden 2018 aikana tehdyn tilintarkastustuomioistuimen analyysin tulokset.

([8]) EU:n neuvoston vuonna 2010 hyväksymää 6,6 miljardin euron (vuoden 2008 arvoin) määrää käytetään nyt enimmäismääränä, jonka yhteisyritys voi käyttää vuoteen 2020 mennessä.

Maksujen vuosittaisessa suunnittelussa ilmenee yhä puutteita

2.15. Yhteisyritykset soveltavat merkittäviin tutkimusavustuksiin ja monimutkaisiin hankkeisiin (F4E) monivuotista talousarvion suunnitteluprosessia. Tämä oli pääasiallinen syy jatkuviin puutteisiin maksumäärärahoja koskevassa talousarviosuunnittelussa.

2.16. Talousarviosuunnittelussa aiempina vuosina ilmenneiden vakavien puutteiden vuoksi F4E-yhteisyrityksen oli merkittävästi lisättävä maksumäärärahoja alkuperäiseen talousarvioon nähden (160 miljoonalla eurolla eli 25 prosentilla) kattaakseen tosiasialliset maksutarpeensa vuonna 2018.

2.17. Kahdessa tapauksessa (SESAR ja ECSEL) maksumäärärahojen käyttöaste vuonna 2018 oli merkittävästi odotettua alhaisempi. SESAR-yhteisyrityksen kohdalla syynä oli varovainen talousarviosuunnittelu, jossa otettiin huomioon riski siitä, että vuosittaiset rahoituksen täytäntöönpanosopimukset saataisiin viiveellä. Lisäksi syynä oli se, että aiemmilta varainhoitovuosilta siirrettyjä käyttämättömiä maksumäärärahoja ei ollut otettu huomioon vuoden 2018 talousarviossa. ECSEL-yhteisyrityksen tapauksessa talousarvion alhainen toteutusaste johtui siitä, että kansalliset rahoitusviranomaiset esittivät käynnissä olevien seitsemännen puiteohjelman toimia koskevien hankkeiden päättymiseen liittyvät lausunnot viiveellä, ja siitä, että joulukuussa 2018 saatiin Horisontti 2020 -puiteohjelmaa koskeva ylimääräinen 20 miljoonan euron rahoitusosuus.

Toteutettavat toimet 1

Yhteisyrityksiä kannustetaan tulevia maksumäärärahoja koskevia suunnitelmia tehdessään ottamaan huomioon kyseisen vuoden talousarvioon otettu määrä, joka koostuu aiemmilta varainhoitovuosilta kertyneistä käyttämättömistä maksumäärärahoista, sekä takaisin perittyjen maksumäärärahojen määrä (sisäiset käyttötarkoitukseensa sidotut tulot).

Yhteisyritysten rahoitusosuuksien toteutusastetta ja yksityisten osakkaiden toimia on vielä parannettava

Yhteisyritykset saavuttivat 89 prosentin toteutusasteen vuosien 2007–2013 monivuotisen rahoituskehyksen aikana

2.18. Yhteisyritysten seitsemännen puiteohjelman ja TEN-T-ohjelman mukaisten toimien toteuttamista oltiin viemässä päätökseen vuonna 2018.

2.19. Seitsemännen puiteohjelman ja TEN-T-ohjelman toimia toteuttavat yhteisyritykset ovat SESAR, Clean Sky, IMI, FCH ja ECSEL. *Taulukossa 2.1* esitetään yleiskatsaus osakkaiden näihin yhteisyrityksiin suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa). Rahoitusosuudet vastasivat keskimäärin 89:ää prosenttia yhteisyritysten perustamisasetuksissa asetetuista tavoitteista, jotka on saavutettava ohjelmakauden loppuun mennessä.

Taulukko 2.1

Seitsemäs puiteohjelma ja TEN-T-ohjelma – Osakkaiden rahoitusosuudet

(miljoonaa euroa)

Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2018)			
EU	Muut osakkaat	Yhteensä	**Seitsemättä puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset**	EU	Muut osakkaat	Yhteensä	Käyttöaste
700,0	1 284,3	1 984,3	**SESAR 1**	634,1	1 099,8	1 733,9	87 %
800,0	600,0	1 400,0	**Clean Sky 1**	800,0	608,5	1 408,5	101 %
1 000,0	1 000,0	2 000,0	**IMI 1**	916,0	735,8	1 651,8	83 %
470,0	470,0	940,0	**FCH 1**	421,3	442,5	863,8	92 %
655,5	1 784,4	2 439,9	**ECSEL (Artemisin ja Eniacin osalta)**	655,5	1 495,4	2 150,9	88 %
3 625,5	**5 138,7**	**8 764,2**	**Yhteensä**	**3 426,9**	**4 382,0**	**7 808,9**	**89 %**

Lähde: Yhteisyritysten toimittamat tiedot.

Yhteisyritysten työ on jonkin verran viivästynyt myös monivuotisen rahoituskehyksen 2014–2020 aikana

2.20. Vuosi 2018 osui Horisontti 2020 -puiteohjelman toimien toteutuskauden keskivaiheille. Joidenkin yhteisyritysten ohjelmat eivät olleet tuohon ajankohtaan mennessä edistyneet odotetulla tavalla. Tästä syystä nämä yhteisyritykset oli jääneet jälkeen rahoitusosuustavoitteista, jotka kunkin yhteisyrityksen perustamisasetuksessa oli määritetty.

2.21. Horisontti 2020 -puiteohjelman toimia toteuttavat seitsemän yhteisyritystä ovat SESAR, Clean Sky, IMI, FCH, ECSEL, BBI ja S2R. *Taulukossa 2.2* esitetään yleiskatsaus yhteisyritysten näihin toimiin suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa). Ohjelmakauden puoliväliin mennessä nämä yhteisyritykset olivat toteuttaneet keskimäärin 39 prosenttia Horisontti 2020 -puiteohjelman mukaisista toimista ja siihen liittyvistä täydentävistä toimista, taikka 31 prosenttia, jos täydentäviä toimia ei oteta huomioon.

Taulukko 2.2

Horisontti 2020 -puiteohjelma – Osakkaiden rahoitusosuudet

(miljoonaa euroa)

Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)					Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2018)						
EU	Muut osakkaat luontois-op [1]	Muut osakkaat luontois-ei-op [2]	Yhteensä	**Horisontti 2020 -puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset**	EU	Luontois-op validoitu	Luontois-op raportoitu, ei validoitu	Luontois-ei-op	Yhteensä	Käyttöaste sis. luontois-ei-op	Käyttöaste pois lukien luontois-ei-op
585,0	1 000,0	Ei sovelleta	1 585,0	**SESAR 2020**	216,9	128,6	120,2	Ei sovelleta	465,7	29 %	29 %
1 755,0	1 228,6	965,3	3 948,9	**Clean Sky 2**	816,7	288,0	157,6	801,7	2 064,0	52 %	42 %
1 638,0	1 425,0	Ei sovelleta	3 063,0	**IMI2**	241,9	144,0	83,9	Ei sovelleta	469,8	15 %	15 %
665,0	95,0	285,0	1 045,0	**FCH2**	318,8	5,4	7,7	636,3	968,2	93 %	44 %
1 185,0	1 657,5	Ei sovelleta	2 842,5	**ECSEL**	512,0	11,3	694,1	Ei sovelleta	1 217,4	43 %	43 %
975,0	975,0	1 755,0	3 705,0	**BBI**	264,6	21,2	36,8	699,9	1 022,5	28 %	17 %
398,0	350,0	120,0	868,0	**S2R**	158,9	28,2	63,7	160,4	411,2	47 %	34 %
7 201,0	**6 731,1**	**3 125,3**	**17 057,4**	**Yhteensä**	**2 529,8**	**626,7**	**1 164,0**	**2 298,3**	**6 618,8**	**39 %**	**31 %**

([1]) Luontois-op = Luontoissuoritukset yhteisyritysten operatiivisiin toimiin.

([2]) Luontois-ei-op = Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin, jotka eivät sisälly yhteisyrityksen työohjelmaan.

Lähde: Yhteisyritysten toimittamat tiedot.

Teollisuutta edustavat osakkaat edistävät pääosin toimia, jotka eivät sisälly yhteisyrityksen työohjelmaan mutta vievät eteenpäin yhteisyritysten tavoitteita

2.22. Neljän yhteisyrityksen (Clean Sky, FCH, BBI ja S2R) perustamisasetuksissa säädetään, että yksityiset osakkaat tekevät luontoissuorituksia yhteisyritysten työohjelman ulkopuolisina täydentävinä toimina. Asetuksissa vahvistetaan, kuinka paljon luontoissuorituksia on vähintään tehtävä ohjelman päättymiseen mennessä. Kuten *taulukosta 2.2* käy ilmi, teollisuutta edustavien osakkaiden rahoitusosuudet koostuivat vuoden 2018 lopussa pääasiassa ilmoituksista, jotka koskivat tällaisista toimista aiheutuneita kuluja.

2.23. Horisontti 2020 -puiteohjelman toimia toteuttavien yhteisyritysten teollisuutta ja tutkimusalaa edustavien kumppaneiden rahoitusosuudet olivat vuoden 2018 loppuun mennessä 4 miljardia euroa eli 41 prosenttia sovitusta 9,8 miljardin euron kokonaismäärästä. Määrä käsittää 1,7 miljardin euron ([9]) luontoissuoritukset Horisontti 2020 -puiteohjelman mukaisiin yhteisyritysten omiin operatiivisiin toimiin (42 prosenttia) sekä 2,3 miljardin euron luontoissuoritukset toimiin, jotka eivät sisälly yhteisyritysten työohjelmaan (57 prosenttia). Operatiivisiin toimiin tarkoitettujen luontoissuoritusten toteutusaste oli vuoden 2018 lopussa 25 prosenttia, kun taas täydentäviin toimiin tarkoitettujen luontoissuoritusten toteutusaste oli lähes 75 prosenttia. Täydentävien toimien merkittävyydestä huolimatta niitä vastaavia rahoitusosuuksia ei ole pakko ilmoittaa tilinpäätöksessä eikä tilintarkastustuomioistuimella ole oikeutta tarkastaa niitä ([10]). Näin ollen tilintarkastustuomioistuin ei voi antaa lausuntoa näiden rahoitusosuuksien luonteesta, laadusta tai määrästä yhteisyritysten Clean Sky, FCH, BBI ja S2R osalta (ks. *laatikot 2.1* ja *2.2*).

([9]) Tästä määrästä vain 0,6 miljardia euroa (35 prosenttia) oli varmennettu vuoden 2018 lopussa.

([10]) Yhteisyritysten perustamisasetusten 4 artiklan 4 kohta.

Laatikko 2.1

Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin (Clean Sky, FCH, BBI ja S2R)

Näiden yhteisyritysten perustamisasetuksissa on yhteinen 4 artiklan 2 kohdan b alakohta, jonka mukaan täydentävillä toimilla tarkoitetaan luontoissuorituksia yhteisyrityksen työohjelman ja talousarvion ulkopuolisiin toimiin, jotka kuitenkin edistävät yhteisyrityksen yleisiä tavoitteita. Nämä toimet olisi eriteltävä vuotuisessa täydentävien toimien suunnitelmassa, jossa esitetään arvio suoritusten arvosta. Perustamisasetusten 4 artiklan 4 kohdan mukaisesti riippumaton ulkoinen tilintarkastaja varmentaa täydentävien toimien kustannukset, joita tilintarkastustuomioistuin tai jokin muu unionin elin eivät tarkasta.

Laatikko 2.2

Luontoissuoritukset yhteisyritysten operatiivisiin toimiin

Yhteisyritysten perustamisasetusten mukaan toimintakustannukset olisi katettava EU:n maksuosuuksilla ja teollisuutta edustavien osakkaiden luontoissuorituksilla. Teollisuutta edustavien osakkaiden luontoissuoritukset koostuvat kuluista, joita niille on aiheutunut yhteisyrityksen tutkimus- ja innovointitoimien toteuttamisesta, vähennettynä yhteisyrityksen maksuosuudella ja muilla EU maksuosuuksilla, jotka koskevat kyseisiä kustannuksia.

2.24. Lisäksi BBI-yhteisyrityksen perustamisasetusta muutettiin vuonna 2018 nimenomaan, jotta teollisuutta edustavat osakkaat voisivat tehdä käteissuorituksista selkoa hankekohtaisesti. Tästä huolimatta on edelleen olemassa suuri riski, että teollisuutta edustavat osakkaat eivät saavuta toimintakustannuksiin tarkoitettujen käteissuoritusten vähimmäismäärää (182,5 miljoonaa euroa) ennen BBI-ohjelman loppua. Tästä syytä komissio (PO RTD) päätti vuoden 2018 lopussa supistaa yhteisyrityksen 205 miljoonan euron suuruista varainhoitovuoden 2020 talousarviota 140 miljoonan euron verran.

Toteutettavat toimet 2

Jos yhteisyrityksen perustamisasetuksessa edellytetään osakkailta toimintakustannuksiin tarkoitettuja rahoitusosuuksia, kaikkien perustajaosakkaiden olisi yhdessä sovittava selkeästä rahoitusosuuksia koskevasta järjestelmästä, jolla varmistetaan, että vaadittuun määrään päästään ennen ohjelman päättymistä. Tämä järjestelmä olisi otettava huomioon perustamisasetuksessa.

Maksuihin sovelletut sisäiset kontrollit olivat tavallisesti vaikuttavia

2.25. Yhteisyritykset ovat ottaneet käyttöön luotettavat rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Yhteisyritysten palkkaamat riippumattomat ulkoiset tilintarkastusyritykset toimittavat seitsemännen puiteohjelman väli- ja loppumaksujen jälkitarkastukset edunsaajien luona. Horisontti 2020 -puiteohjelmaa koskevien kuluilmoitusten jälkitarkastuksista vastaa komission yhteinen tarkastustoiminto, joka tosin ulkoistaa noin kolme neljännestä tarkastuksista ulkoisille tilintarkastusyrityksille. Kaikki yhteisyritykset sovelsivat vaikuttavalla tavalla näitä keskeisiä kontrolleja arvioidessaan maksujensa laillisuutta ja sääntöjenmukaisuutta.

2.26. Yhteisyritykset (ECSEL pois lukien) raportoivat vuoden 2018 lopussa jälkitarkastusten tuloksiin perustuen seitsemänteen tutkimuksen puiteohjelmaan liittyviä avustusmaksuja koskevan jäännösvirhetason jäävän alle kahden prosentin olennaisuusrajan. Tilintarkastustuomioistuin sai tälle tulokselle vahvistuksen lopullisia avustusmaksuja koskeneessa tapahtumatarkastuksessaan. ECSEL-yhteisyritys ei kuitenkaan voi laskea seitsemännen puiteohjelman maksujen osalta vain yhtä jäännösvirhetasoa, koska kansallisten rahoitusviranomaisten soveltamat menetelmät ja menettelyt vaihtelevat huomattavasti. Tilintarkastustuomioistuin sovelsi näihin maksuihin jäännösvirhetasoa, jonka tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto oli määrittänyt koko seitsemännen puiteohjelman osalta ja joka oli 3,36 prosenttia vuoden 2018 lopussa. Seitsemännen puiteohjelman maksujen prosenttiosuus oli pieni vuonna 2018, ja tästä johtuu, että kaikkien ECSEL-yhteisyrityksen toimintaan liittyvien maksujen jäännösvirhetason katsotaan tuona vuonna jäävän olennaisuusrajan alapuolelle.

2.27. Kaikki Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeita toteuttavat yhteisyritykset raportoivat vuoden 2018 lopussa jälkitarkastusten tuloksiin perustuen puiteohjelmaan liittyviä avustusmaksuja koskevan jäännösvirhetason jäävän alle kahden prosentin olennaisuusrajan. Tilintarkastustuomioistuin arvioi komission yhteisen tarkastustoiminnon ja ulkoisten tarkastusyritysten tekemää tarkastustyötä ja suoritti uudelleen tiettyjä testejä edunsaajien luona. Se sai näiden toimien avulla vahvistuksen edellä mainitulle tulokselle. Tilintarkastustuomioistuimen arvio toi kuitenkin lisäksi esiin samanlaisia havaintoja kuin varainhoitovuoden 2018 vuosikertomuksen kohdissa 5.31–5.34, joissa tilintarkastustuomioistuin raportoi jälkitarkastusten puutteista.

Varainhoidon moitteettomuuteen liittyvät puutteet vaarantavat yhteisyritysten toiminnan vaikuttavuuden

2.28. Tilintarkastustuomioistuimen vuotuisen tilintarkastuksen ja säännönmukaisuuden tarkastuksen aikana havaittiin myös merkittäviä varainhoidon moitteettomuuteen liittyviä puutteita hankkeiden ja avustusten hallinnoinnissa.

2.29. Sekä tilintarkastustuomioistuin että ulkoiset asiantuntijat ovat useiden vuosien ajan ehdottaneet, että F4E-yhteisyritys ottaisi käyttöön ansaitun arvon hallinnan järjestelmän ([11]), jolla se mittaisi hankkeiden tuloksellisuutta teknisen edistymisen ja edistymisestä aiheutuneiden kulujen avulla. Vuonna 2018 F4E-yhteisyritys kuitenkin edelleen seurasi hankkeensa edistymistä ITER-hyvitysjärjestelmällä.

2.30. S2R-yhteisyritys käynnisti vuonna 2018 ensimmäisen kerran kokeilumielessä ehdotuspyyntömenettelyn, jossa sovellettiin kertakorvaukseen perustuvaa rahoitusjärjestelyä ja johon saivat osallistua vain yhteisyrityksen osakkaat. Arviointivaiheessa rahoitusasiantuntijat havaitsivat rahoitusehdotuksissa eräitä olennaisia eroja edunsaajien aiempiin taloudellisiin tietoihin nähden.

2.31. BBI-yhteisyrityksen vuoden 2018 ehdotuspyyntömenettelyn rakenteen ja ehdotusten pisteytysjärjestelmän hallinnointitavan vuoksi yksi menettelyn kahdesta kärkiaiheesta jäi rahoittamatta, vaikka kummankin aiheen osalta saatiin tukikelpoisia ehdotuksia, joille annettiin suuri pistemäärä. SESAR-yhteisyrityksen osalta ilmeni, että puutteet Verkkojen Eurooppa -välineen varoja koskeneen vuoden 2018 ehdotuspyyntömenettelyn rakenteessa johtivat ratkaisukriteereiden päällekkäisyyksiin ja epäjohdonmukaisuuksiin, jotka vaaransivat avustuksiin liittyvän arviointiprosessin kokonaisvaikuttavuuden.

Toteutettavat toimet 3

F4E-yhteisyritystä kannustetaan ottamaan käyttöön ansaitun arvon hallinnan järjestelmä, jotta hankkeiden etenemistä voidaan seurata sekä aiheutuneiden kulujen että teknisten välitavoitteiden saavuttamisen avulla.

Toteutettavat toimet 4

Yhteisyrityksiä kannustetaan suorittamaan ehdotusten taloudellinen arvioiminen sellaisen varmennetun tietokannan avulla, jossa on usealta vuodelta luotettavat taloudelliset tiedot edunsaajista; näin voidaan taata kertakorvaukseen perustuvan rahoittamisen tehokkuus ja vaikuttavuus.

Yhteisyrityksiä koskevat arvioinnit ovat hyödyllisiä, mutta niiden ajoitusta on harkittava uudelleen

2.32. Komissio ilmoitti vuoden 2017 lopussa Euroopan parlamentille ja neuvostolle lakisääteisten loppuarviointien tulokset seitsemännen puiteohjelman yhteyteen perustettujen yhteisyritysten osalta (SESAR, IMI, FCH, Clean Sky, ARTEMIS ja ENIAC) ja lakisääteisten väliarviointien tulokset Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteyteen perustettujen yhteisyritysten osalta (SESAR, IMI2, Clean Sky 2, FCH2, ECSEL, S2R ja BBI). Arvioinnit tehtiin riippumattomien asiantuntijoiden avustuksella. Niissä käsiteltiin yhteisyritysten tuloksellisuutta relevanssin, tehokkuuden, vaikuttavuuden, johdonmukaisuuden sekä EU:n tasolla tuotetun lisäarvon näkökulmasta. Lisäksi käsiteltiin avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja tutkimuksen laadukkuutta.

2.33. Arvioijat katsoivat yhteisyritysten olleen kokonaisuutena katsoen tuloksellisia, mutta suosittelivat seuraavaa:

— lisätään teollisuutta edustavien osakkaiden, jäsenvaltioiden, pk-yritysten ja muiden sidosryhmien osallistumista

— parannetaan koordinointia muiden EU:n ja kansallisten tutkimusohjelmien kanssa

— lisätään uusien jäsenvaltioiden osallistumista; kehitetään edelleen sellaista tilivelvollisuuteen perustuvaa tuloksellisuuden mittausjärjestelmää, jossa voidaan keskeisiä tuloksellisuusindikaattoreita käyttäen paremmin arvioida yhteisyritysten vaikutuksia ja sosioekonomisia hyötyjä

— kehitetään yhteisyritysten hankkeista saatavien tulosten levittämistä ja hyödyntämistä.

2.34. Kukin yhteisyritys laati arvioinnin perusteella toimintasuunnitelman ja alkoi panna sitä täytäntöön vuonna 2018. Tilintarkastustuomioistuin arvioi varainhoitovuotta 2018 koskevan tilintarkastuksensa aikana toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoa.

([11]) Ansaitun arvon hallinnan järjestelmä auttaa hankkeiden hallinnoijia mittamaan tuloksellisuutta. Kyseessä on järjestelmällinen seurantaprosessi, jolla haetaan hankkeen etenemisestä poikkeamia vertaamalla tehtyä työtä suunniteltuun työhön. Järjestelmällä valvotaan kuluja ja aikataulua ja tuotetaan määrällisiä tietoja hankkeita koskevaa päätöksentekoa varten. Hankkeen perusura on oleellinen ansaitun arvon hallinnan järjestelmän osatekijä, jota käytetään lähtökohtana kaikille järjestelmään liittyville toimille.

2.35. Väliarviointi jokaisesta yhteisyrityksestä saatiin päätökseen kuhunkin yhteisyritykseen sovellettavassa säädöskehyksessä vahvistetun tarkan aikataulun mukaisesti. Tilintarkastustuomioistuin kuitenkin katsoo, että arvioinnin ajankohta ei ollut paras mahdollinen Horisontti 2020 -puiteohjelmaa toteuttamaan äskettäin perustettuja yhteisyrityksiä koskevan päätöksenteon kannalta (BBI, S2R ja ECSEL). Koska näiden yhteisyritysten oli luotava hallintorakenteensa vuosina 2014 ja 2015, niiden toiminta oli yhä varhaisessa vaiheessa väliarvioinnin aikaan.

Toteutettavat toimet 5

Loppuarvioinnit on tarkoitus tehdä vasta vuonna 2024, joten uusista yhteisyrityksistä laadittuja väliarviointeja olisi aiheellista täydentää myöhemmässä vaiheessa (toimintakauden puolivälissä), kun yhteisyritykset ovat olleet toiminnassa riittävän kauan niin, että tuloksellisuutta voidaan mitata tarkoituksenmukaisella tavalla ja on mahdollista antaa hyödyllisiä ja vaikuttavia suosituksia.

Useissa yhteisyrityksissä henkilöstön vaihtuvuus on ollut suurta

2.36. Henkilöstön vaihtuvuus oli monissa yhteisyrityksissä (IMI, Clean Sky ja S2R) erittäin suurta vuonna 2018. Siksi niissä työskenteli huomattavasti enemmän tilapäistyöntekijöitä kuin aiemmin.

2.37. Nämä yhteisyritykset toivat esiin, että niiden pieni koko (keskimäärin 30 työntekijää) verrattuna EU:n toimielimiin ja muihin elimiin asettaa ne epäedulliseen asemaan henkilöstön palkkaamisen ja palveluksessa pitämisen suhteen.

2.38. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi vuonna 2018, että tilapäistyöntekijöiden ja konsulttien käyttö oli joissakin EU:n virastoissa siinä määrin merkittävää, ettei se ollut säännöskehyksen mukaista ([12]). Tilintarkastustuomioistuin aikoo analysoida tätä näkökohtaa yhteisyritysten osalta myös vuonna 2019.

Toteutettavat toimet 6

Yhteisyrityksiä kannustetaan löytämään yhteistyössä komission kanssa keinoja, joilla ne voisivat välttää tilapäistyöntekijöiden liiallisen käytön.

Yhteisyritysten välisiä synergioita on hyödynnetty tukitoiminnoissa, mutta tutkimustoimien kohdalla hyödyntäminen on ollut vähäistä

2.39. Yhteisyritykset tekevät hankintaan liittyvää yhteistyötä jo useilla hallinnon osa-alueilla. Yhteisiä hankintamenettelyjä suositellaan tapauksissa, joissa hankinnat eivät ole erityisesti sidoksissa kunkin yhteisyrityksen operatiiviseen toimintaan eivätkä kuulu toimielinten välisen puitesopimuksen piiriin. Yhteisistä hankintamenettelyistä on etua erityisesti tietotekniikan ja tiedonhallinnan, henkilöstöhallinnon, konsulttipalvelujen sekä kiinteistöjen hallinnan aloilla. Näillä aloilla on jo useita yhteisiä puitesopimuksia tai sellaisia on tehty uusien tarpeiden (esimerkiksi uuden tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanon) vuoksi vuonna 2018.

2.40. Yhteisyritykset myös ulkoistivat kirjanpitotoimintonsa budjettipääosastolle vuonna 2016, mikä edisti niiden tilien yhdenmukaista esittämistä.

2.41. Yhteisyritykset ovat yleisesti ottaen yhtä mieltä siitä, että yhteisillä hankintamenettelyillä parannetaan hankittavien palvelujen tehokkuutta, vaikuttavuutta ja yhdenmukaisuutta merkittävästi ja että yhteisillä menettelyillä on saavutettu huomattavia mittakaavaetuja ja säästetty resursseja.

2.42. Koska yhteisten hankintamenettelyjen käynnistämiseen liittyvät tarveanalyysi ja kustannus-hyötyanalyysi olivat riittämättömiä, eräät yhteisyritykset kohtasivat muun muassa seuraavanlaisia ongelmia vuonna 2018:

— yhteiset puitesopimukset olivat riittämättömiä ja ylihintaisia

— yhteisyrityskohtaisten ominaisuuksien kehittäminen ja toteutus viivästyi Horisontti 2020 -puiteohjelmaan liittyvien komission IT-välineiden yhteydessä

— komission yhteisten tukipalvelujen kapasiteettirajat saavutettiin esimerkiksi tutkimuksen ja innovoinnin pääosaston keskitetyn jälkitarkastustoiminnon ja budjettipääosaston kirjanpitotoiminnon yhteydessä sekä tilapäistyöntekijöitä koskevien komission puitesopimusten osalta.

([12]) Ks. EU:n virastoja koskeva vuosikertomus varainhoitovuodelta 2018 (EUVL C 417, 11.12.2019, s. 1).

2.43. Yhteisyritysten yleiset tukipalvelut on virtaviivaistettu, mikä kuvastaa niiden melko yhdenmukaisia tarpeita hallinnollisia palveluita ja tavarahankintaa koskevien sopimusten osalta. Toisaalta yhteisyrityksille yhteiset operatiiviset toimet ovat melko vähäisiä, koska kunkin yhteisyrityksen tutkimus- ja innovaatioaloilla ja työohjelmilla on omat erityispiirteensä. Vuonna 2018 käynnistettiin yhteisesti ainoastaan yksi tutkimus. Siinä olivat mukana FCH ja S2R, ja se koski vetypolttokennoja raideliikenteessä. Monet yhteisyritykset näkivät enemmän operatiivisia synergiamahdollisuuksia omalla tutkimus- ja innovointialallaan toimivien EU:n hajautettujen virastojen kanssa. Esimerkiksi SESAR-yhteisyritys ja Euroopan unionin lentoturvallisuusvirasto (EASA) ovat tehneet drooneihin liittyvää yhteistyötä.

Toteutettavat toimet 7

Ennen hankinnan käynnistämistä yhteisyritysten on arvioitava, voisivatko ne liittyä käynnissä olevaan menettelyyn tai jo olemassa olevaan puitesopimukseen. Euroopan unionin virastojen verkosto (EUAN) ylläpitää yhteistä hankintaportaalia, jota yhteisyritykset voisivat seurata säännöllisesti havaitakseen tilaisuudet yhteisiin hankintoihin.

Tärkeillä osa-alueilla suunnitellun yhteistyön tai synergian olisi aina perustuttava ennalta tehtyyn kustannus-hyötyanalyysiin. Analyysin pitäisi kattaa muun muassa tarpeiden yksilöiminen, vaikuttavuuden ja yksinkertaistamisen osalta saavutettavat hyödyt, joustavuuden menetys, koordinointiin ja valvontaan tarvittavat resurssit sekä vaikutus henkilöstöresursseihin.

Yhteisyrityksiä kannustetaan etsimään lisää yhteistyömahdollisuuksia ja tilaisuuksia operatiiviseen toimintaan liittyviin yhteisiin toimiin.

Yhteisyritykset toteuttavat jatkotoimia aiempien vuosien tarkastushavaintojen perusteella

2.44. Useimmissa tapauksissa yhteisyritykset suorittivat korjaavia toimenpiteitä tilintarkastustuomioistuimen edellisten vuosien erityisvuosikertomuksissa esittämien huomautusten ja kommenttien perusteella. Lisätietoja esitetään kolmannessa luvussa annettujen tilintarkastustuomioistuimen lausuntojen liitteissä.

2.45. *Kaaviosta 2.2* käy ilmi, että vuoden 2017 lopussa avoinna olleiden 30 huomautuksen osalta oli vuoden 2018 aikana tehty korjaavia toimia, joiden ansiosta vuoden 2018 loppuun mennessä 20 huomautusta (67 prosenttia) oli saatu päätökseen ja 10 huomautusta (33 prosenttia) oli edelleen avoinna.

Kaavio 2.2

Yhteisyritysten aiempien vuosien huomautusten perusteella toteuttamat jatkotoimet

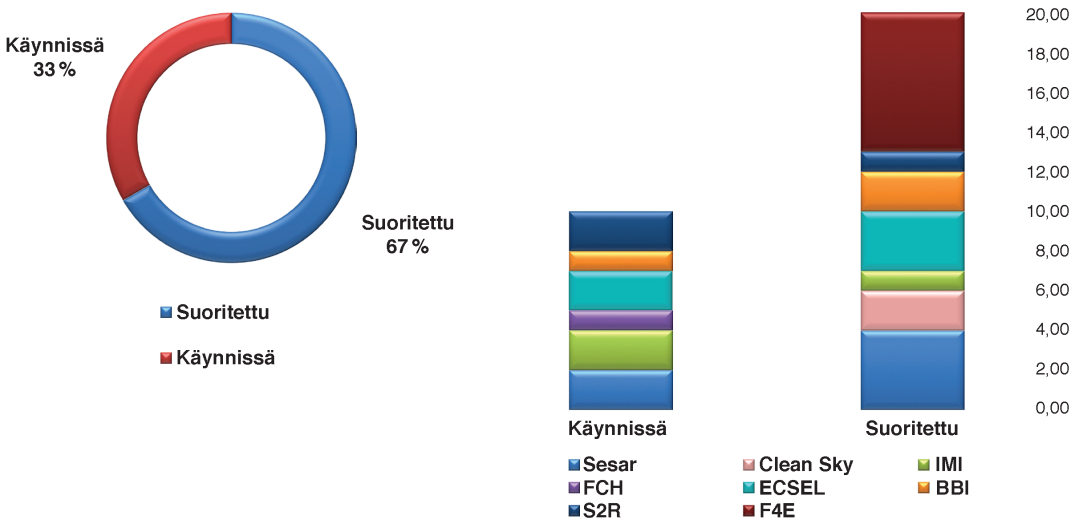

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

TARKASTUSTULOKSET TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN MUISSA VIIMEAIKAISISSA KERTOMUKSISSA, JOISSA KESKITYTÄÄN YHTEISYRITYKSIIN

2.46. Yhteisyritysten tilinpäätöksiä käsittelevän vuotuisen tarkastuskertomuksen lisäksi tilintarkastustuomioistuin julkaisi vuoden 2018 mittaan yhteisyrityksiin liittyviä erityistarkastuskertomuksia (ks. *kaavio 2.3*).

Kaavio 2.3

Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustulokset muissa viimeaikaisissa yhteisyrityksiin liittyvissä kertomuksissa

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 28/2018:
Suurin osa Horisontti 2020 -puiteohjelmaan tehdyistä yksinkertaistamistoimista on helpottanut edunsaajien elämää, mutta parantamisen varaa on yhä

Horisontti 2020 -puiteohjelmalla tarjotaan rahoitusta tutkijoille, tutkimuslaitoksille, yliopistoille, yksityisille yrityksille sekä julkisille elimille joko yksittäin tai tutkimusyhteistyöhankkeisiin osallistuvina yhteenliittyminä. Sen määrärahat ovat 76,4 miljardia euroa vuosiksi 2014–2020, ja se on maailman laajin julkinen tutkimus- ja innovointiohjelma.

Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksessa tutkittiin, ovatko Horisontti 2020 -puiteohjelman mukanaan tuomat muutokset vähentäneet vaikuttavalla tavalla edunsaajien hallinnollista rasitusta. Tilintarkastustuomioistuin totesi, että suurin osa yksinkertaistamistoimenpiteistä on ollut vaikuttavia, vaikka kaikilla toimilla ei ole saavutettu haluttua tulosta ja parantamisen varaa on yhä. Edunsaajat tarvitsevat käyttäjäystävällisempiä ohjeita ja välineitä, ja komission on suoritettava lisätestejä uusien rahoitusjärjestelyjen tarkoituksenmukaisuuden ja käytettävyyden osalta. Sääntöjen vakaus on myös tärkeää: edunsaajat pystyvät mukautumaan monimutkaisiin sääntöihin, mutta ohjeiden tiheät muutokset voivat aiheuttaa hämmennystä ja epävarmuutta.

Tarkastusten johtopäätöksiin, niihin liittyviin suosituksiin ja tarkastuskohteiden vastauksiin voi tutustua tarkemmin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen verkkosivulla eca.europa.eu.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 11/2019:
Ilmaliikenteen hallinnan nykyaikaistamista koskeva EU:n sääntely on luonut lisäarvoa, mutta rahoitus on ollut pitkälti tarpeetonta – SESARin käyttöönotto

EU käynnisti vuonna 2005 SESAR-ohjelman, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja nykyaikaistaa ilmaliikenteen hallintajärjestelmiä ja -menettelyitä kaikkialla Euroopassa. Näitä järjestelmiä on perinteisesti kehitetty kansallisella tasolla. EU on sitonut SESARiin kaikkiaan 3,8 miljardia euroa vuosille 2005–2020. Määrästä 2,5 miljardia euroa korvamerkittiin SESARiin liittyvien järjestelmien ja menettelyiden käynnistämistä koskevaan tukeen.

Tarkastuksessa arvioitiin EU:n osallistumista SESAR-järjestelmän käyttöönottovaiheeseen. SESAR-järjestelmä muodostaa yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan EU-aloitteen teknologisen pilarin. Tilintarkastustuomioistuin totesi, että yhteisiin hankkeisiin perustuvat EU:n sääntelytoimet ovat tuottaneet lisäarvoa. Tilintarkastustuomioistuin kuitenkin havaitsi myös, että EU:n rahoitus ilmaliikenteen hallinnan nykyaikaistamiselle oli pitkälti tarpeetonta ja että rahoituksen hallinnoinnissa on joitakin puutteita. Lisäksi tilintarkastustuomioistuin esitti Euroopan komissiolle joukon suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa komission ilmaliikenteen hallintaan osoittamaa tukea.

Tarkastusten johtopäätöksiin, niihin liittyviin suosituksiin ja tarkastuskohteiden vastauksiin voi tutustua tarkemmin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen verkkosivulla eca.europa.eu.

Yleiskatsaus 2018:
Kohti menestyvää liikennealaa EU:ssa: edessä olevat haasteet

Tässä yleiskatsauksessa kuvaillaan ja analysoidaan EU:n toimintaa liikennealalla. Siinä keskitytään EU:n talousarviosta rahoitettaviin infrastruktuuri-investointeihin ja esitellään monialaisia aiheita, joita tunnistettiin viiden tärkeimmän liikennemuodon – maantie-, rautatie-, lento-, sisävesi- ja meriliikenteen – äskettäisissä tarkastuksissa.

Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että EU on edistynyt infrastruktuurien kehittämisessä ja liikenteen sisämarkkinoiden avaamisessa. Se kuitenkin varoittaa, että EU:n on ratkaistava kuusi keskeistä haastetta pyrkiessään parantamaan liikkuvuutta unionissa. Haasteet koskevat muun muassa tavoitteiden ja prioriteettien sovittamista resursseihin, parempaa suunnittelua, infrastruktuurin kunnossapitoa, tehokasta täytäntöönpanoa, tavaraliikenteen siirtämistä pois maanteiltä ja EU:n tason lisäarvon aikaansaamista.

Tässä yleiskatsauksessa annetaan sidosryhmille ja muille kiinnostuneille osapuolille selkeitä ja helposti saatavilla olevia tietoja ja pyritään siten kannustamaan sidosryhmiä parantamaan toimiaan ja/tai koordinoimaan niitä nykyistä paremmin, jotta ne tuottavat lisäarvoa EU:n toimille sen liikennepoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tarkastusten johtopäätöksiin, niihin liittyviin suosituksiin ja tarkastuskohteiden vastauksiin voi tutustua tarkemmin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen verkkosivulla eca.europa.eu.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

3. LUKU

EU:N YHTEISYRITYKSIÄ KOSKEVAT TARKASTUSLAUSUMAT

3.1. *Tarkastuslausumien perustana olevat tiedot*

Perustelut lausunnoille

3.1.1. Tilintarkastustuomioistuin toimitti tarkastuksensa kansainvälisen tilintarkastajaliiton (International Federation of Accountants, IFAC) kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA) ja eettisten ohjeiden sekä ylimpien tarkastuselinten kansainvälisen järjestön (International Organisation of Supreme Audit Institutions, INTOSAI) antamien kansainvälisten standardien (ISSAI) mukaisesti. Mainittuihin standardeihin perustuvia tilintarkastustuomioistuimen velvollisuuksia kuvataan tarkemmin kohdassa ”Tarkastajan velvollisuudet”. Tilintarkastustuomioistuin toimii eettisiä tilintarkastusstandardeja käsittelevän kansainvälisen lautakunnan (International Ethics Standards Board for Accountants, IESBA) vahvistamien eettisten sääntöjen mukaisesti riippumattomasti noudattaen tilintarkastuksen kannalta relevantteja eettisiä vaatimuksia. Tilintarkastustuomioistuin on täyttänyt muut eettiset velvoitteensa näiden vaatimusten ja IESBAn eettisten sääntöjen mukaisesti. Tilintarkastustuomioistuin katsoo hankkineensa lausuntonsa perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä.

Toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuudet

3.1.2. Kunkin yhteisyrityksen toimiva johto vastaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 310–325 artiklan ja yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen mukaisesti tilinpäätöksen laatimisesta ja esittämisestä kansainvälisesti hyväksyttyjen julkisen sektorin tilinpäätösstandardien pohjalta. Se vastaa myös tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta. Tähän velvollisuuteen kuuluu suunnitella, ottaa käyttöön ja ylläpitää sisäiset kontrollit, joiden pohjalta on mahdollista laatia ja esittää tilinpäätös, jossa ei ole petoksesta tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä. Toimivan johdon vastuulla on lisäksi varmistaa, että tilinpäätöksessä mainitut toiminnot, rahoitustoimet ja tiedot ovat niitä koskevien normien mukaisia.

3.1.3. Kun yhteisyrityksen johto laatii tilinpäätöstä, sen vastuulla on arvioida yhteisyrityksen kykyä jatkaa toimintaansa. Johdon on tuotava tarvittaessa esiin toiminnan jatkuvuuteen liittyvät seikat ja laadittava tilinpäätös toiminnan jatkuvuuden periaatteen pohjalta, paitsi jos toimiva johto aikoo lopettaa yhteisön tai lakkauttaa sen toiminnan tai sillä ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

3.1.4. Hallintoelinten vastuulla on valvoa yhteisyritysten tilinpäätösraportointia.

Tarkastajan velvollisuudet tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä

3.1.5. Tilintarkastustuomioistuimen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus siitä, onko yhteisyrityksen tilinpäätöksessä olennaisia virheellisyyksiä ja ovatko tilien perustana olevat toimet lailliset ja asianmukaiset, ja antaa tarkastuksensa perusteella Euroopan parlamentille ja neuvostolle tarkastuslausumat tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Kohtuullisella varmuudella tarkoitetaan korkeaa varmuustasoa. Kohtuullinen varmuus ei kuitenkaan ole tae siitä, että tarkastuksessa havaitaan kaikki olennaiset virheellisyydet ja noudattamatta jättämiset. Virheellisyydet ja noudattamatta jättämiset voivat johtua petoksista tai virheistä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

3.1.6. Tulojen alalla tilintarkastustuomioistuin tarkastaa komissiolta, muilta kumppaneilta tai osallistuvilta mailta saadut rahoitusosuudet ja arvioi menettelyt, joilla yhteisyritys kerää mahdolliset muut tulot.

3.1.7. Menojen alalla tilintarkastustuomioistuin tarkastaa maksutapahtumat, kun menot ovat aiheutuneet ja ne on kirjattu ja hyväksytty. Tarkastus kattaa ennakkomaksuja lukuun ottamatta kaikentyyppiset (myös omaisuuserien hankintaan liittyvät) maksut siinä vaiheessa, kun maksu on suoritettu. Ennakkomaksut tarkastetaan, kun varojen vastaanottaja esittää selvityksen siitä, että varat on käytetty asianmukaisesti, ja yhteisyritys hyväksyy kyseisen selvityksen ennakkomaksun tilinpidollisen selvittämisen yhteydessä joko samana vuonna tai myöhemmin.

3.1.8. ISA- ja ISSAI-standardien mukaisesti tilintarkastustuomioistuin käyttää ammatillista harkintaa ja säilyttää ammatillisen skeptisyyden koko tarkastuksen ajan. Tilintarkastustuomioistuimen tehtävänä on myös

— tunnistaa ja arvioida riskejä siitä, että tilinpäätöksiin sisältyy petoksista tai virheistä johtuvia olennaisia virheellisyyksiä tai että tilien perustana olevien toimien kohdalla on petoksista tai virheistä johtuen jätetty olennaisella tavalla noudattamatta Euroopan unionin lainsäädäntökehyksen vaatimuksia. Tilintarkastustuomioistuimen tehtävänä on suunnitella ja suorittaa tilintarkastustoimenpiteitä näihin riskeihin vastaamiseksi ja hankkia lausuntojensa perustaksi tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä. Riski, että petoksesta johtuva olennainen virheellisyys tai noudattamatta jättäminen jää havaitsematta, on suurempi kuin riski, että havaitsematta jää virheestä johtuva olennainen virheellisyys tai noudattamatta jättäminen, sillä petokseen voi liittyä epärehellistä yhteistoimintaa, väärennöksiä, tahallisia tietojen poisjättämisiä, väärien tietojen antamisia tai sisäisten kontrollien sivuuttamisia

— saada käsitys tilintarkastuksen kannalta relevanteista sisäisistä kontrolleista olosuhteisiin nähden asianmukaisten tilintarkastustoimenpiteiden suunnittelua varten, mutta ei siinä tarkoituksessa, että annettaisiin lausunto sisäisen valvonnan vaikuttavuudesta

— arvioida sovellettujen tilinpäätösperiaatteiden asianmukaisuutta ja toimivan johdon esittämien kirjanpidollisten arvioiden ja niihin liittyvien tilinpäätöksessä esitettävien tietojen kohtuullisuutta

— tehdä johtopäätös siitä, onko toimiva johto soveltanut asianmukaisesti toiminnan jatkuvuuteen perustuvaa kirjanpitokäsittelyä, ja tehdä hankitun tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätös siitä, liittyykö olennaista epävarmuutta sellaisiin tapahtumiin tai olosuhteisiin, jotka saattavat antaa merkittävää aihetta epäillä yhteisyrityksen kykyä jatkaa toimintaansa. Jos tilintarkastustuomioistuin toteaa, että olennaista epävarmuutta on havaittavissa, sen on kiinnitettävä tarkastuskertomuksessaan lukijan huomio asianomaisiin tilinpäätöksessä esitettyihin tietoihin tai annettava mukautettu lausunto, jos tiedot ovat puutteellisia. Tilintarkastustuomioistuimen johtopäätökset perustuvat tarkastuskertomuksen laatimisajankohtaan mennessä saatuun tilintarkastusevidenssiin. Tulevaisuuden tapahtumat tai olosuhteet saattavat kuitenkin johtaa siihen, että yhteisö ei pysty jatkamaan toimintaansa

— arvioida tilinpäätöksen yleinen esittämistapa, rakenne ja sisältö sekä siinä esitetyt tiedot sekä se, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia toimia ja tapahtumia siten, että tilinpäätös on esitetty oikein

— hankkia tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä yhteisyritysten taloudellisista tiedoista, jotta tilintarkastustuomioistuin voi esittää lausunnon tilinpäätöksestä ja sen perustana olevista toimista. Tilintarkastustuomioistuin vastaa tarkastustyön ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Tilintarkastustuomioistuin vastaa yksin tarkastuslausunnoistaan

— soveltuvissa tapauksissa ottaa EU:n varainhoitoasetuksen 208 artiklan 4 kohdassa säädetyn mukaisesti ([13]) huomioon riippumattoman ulkopuolisen tarkastajan yhteisyrityksen tilien osalta suorittaman tarkastustyön.

3.1.9. Tilintarkastustuomioistuin ilmoittaa toimivalle johdolle muun muassa tarkastuksen suunnitellun laajuuden ja ajoituksen sekä merkittävät tarkastushavainnot ja tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksensa aikana havaitsemat mahdolliset merkittävät puutteet sisäisissä kontrolleissa.

3.1.10. Tilintarkastustuomioistuin määrittää yhteisyrityksille ilmoitetuista seikoista ne, jotka ovat olleet merkittävimpiä tilinpäätöksen tarkastuksessa tarkastuksen kohteena olevana varainhoitovuonna. Tilintarkastustuomioistuin kuvaa kyseisiä seikkoja tarkastajan kertomuksessaan, ellei säädös tai määräys estä asianomaisten tietojen julkistamista, tai jos – erittäin harvinaisissa olosuhteissa – tilintarkastustuomioistuin toteaa, että asianomaista seikkaa ei ole syytä julkaista kertomuksessa, koska julkaisemisesta aiheutuvien kielteisten seurausten voitaisiin kohtuudella olettaa olevan suurempia kuin tietojen julkaisemisesta yleisen edun kannalta saatava hyöty.

([13]) Asetus (EU, Euratom) N:o 966/2012.

EU:N PUITEOHJELMIA TOTEUTTAVAT YHTEISYRITYKSET

3.2. ***Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimus- ja kehittämishanke (SESAR-yhteisyritys)***

3.2.1. Brysselissä sijaitseva Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimus- ja kehittämishankkeesta vastaava SESAR-yhteisyritys perustettiin helmikuussa 2007 kahdeksaksi vuodeksi ([14]) (SESAR 1). Kesäkuussa 2014 neuvosto muutti perustamisasetusta ja jatkoi yhteisyrityksen toiminnan kestoa 31. joulukuuta 2024 saakka ([15]) (SESAR 2020).

3.2.2. SESAR-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen perustuva elin, joka vastaa nykyaikaistetun ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (ATM) kehittämisestä ja käyttöönotosta Euroopassa. Yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat Euroopan unioni (EU), jota edustaa Euroopan komissio (liikenteen ja liikkumisen pääosasto, PO Move), ja Euroopan lennonvarmistusjärjestö (Eurocontrol) ([16]). Vuonna 2015 esitetyn kiinnostuksenilmaisupyynnön perusteella yhteisyrityksen osakkaiksi valittiin 19 julkista ja yksityistä ilmailualan toimijaa. Niihin lukeutuu esimerkiksi ilma-alusten valmistajia, maassa ja ilmassa käytettävien laitteiden valmistajia, lennonvarmistuspalvelujen tarjoajia sekä lentokenttäpalveluiden tarjoajia.

3.2.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([17]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	94,8	90,9
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	129,5	109,9
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	166,3	213
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	175,9	130,9
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ([2])	42	40

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

LAUSUNTO

3.2.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([18]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([19]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

([14]) Neuvoston asetus (EY) N:o 219/2007, annettu 27 päivänä helmikuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi (EUVL L 64, 2.3.2007, s. 1).

([15]) Neuvoston asetus (EU) N:o 721/2014, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2014, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 219/2007 muuttamisesta yhteisyrityksen voimassaolon jatkamiseksi vuoteen 2024 (EUVL L 192, 1.7.2014, s. 1).

([16]) Eurocontrol on 41 osakasvaltion omistama kansainvälinen organisaatio. EU on delegoinut osan yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevien asetustensa mukaisista tehtävistä Eurocontrolille, josta on tämän myötä tullut lennonjohdon koordinoinnin ja suunnittelun keskusorganisaatio koko Euroopassa. EU on allekirjoittanut Eurocontrolia koskevan sopimuksen, ja kaikki EU:n jäsenvaltiot kuuluvat Eurocontroliin.

([17]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.sesarju.eu

([18]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([19]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.2.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.2.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.2.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.2.8. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautus SESAR 1 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.2.9. SESAR 1 -ohjelma päätettiin virallisesti joulukuussa 2016, ja viimeinen avustuksen loppumaksu suoritettiin joulukuussa 2017.

3.2.10. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden SESAR 1 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet SESAR 1 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoi-mattomat raportoidut luontoissuori-tukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO Move)	700,0	Ei sovelleta	700,0	634,1	0,0	0,0	Ei sovelleta	634,1
Eurocontrol	700,0	Ei sovelleta	700,0	137,8	422,9	0,0	Ei sovelleta	560,7
Teollisuutta edustavat osakkaat	584,3	Ei sovelleta	584,3	25,5	513,6	0,0	Ei sovelleta	539,1
Yhteensä	1 984,3	Ei sovelleta	1 984,3	797,4	936,5	0,0	Ei sovelleta	1 733,9

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.2.11. Aiempien vuosien käyttämättömiä maksumäärärahoja siirrettiin 40 miljoonan euron verran varainhoitovuodelle 2018. Määrä on tarkoitettu SESAR 1 -yhteisyrityksen teollisuutta edustavien osakkaiden liikaa maksamien käteissuoritusten takaisinmaksamiseen ([20]) sekä seitsemännen puiteohjelman ja Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeita koskevien viivästyneiden mutta yhä aiheellisten kuluilmoitusten maksamiseen. Vuoden 2018 lopussa näistä määrärahoista kuitenkin vain 1,8 miljoonaa euroa (viisi prosenttia) voitiin käyttää korjaaviin maksuihin; 20 miljoonaa euroa (50 prosenttia) jouduttiin peruuttamaan ja 18,2 miljoonaa euroa (45 prosenttia) siirrettiin varainhoitovuodelle 2019.

3.2.12. Vuoden 2018 lopussa SESAR 1 -ohjelman päätösvaiheessa yhteisyrityksellä oli edelleen suuri määrä, 61,4 miljoonaa euroa, avoimia maksusitoumuksia (maksuvelvoitteita). Koska ohjelma päätettiin vuoden 2016 lopussa ja viimeinen avustuserä maksettiin vuoden 2017 lopussa, näitä yhteisyritykselle osoitettuja varoja ei tulla käyttämään kokonaan.

Huomautus SESAR 2020 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.2.13. *Taulukossa 3* esitetään yleiskatsaus osakkaiden SESAR 2020 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 3

Osakkaiden rahoitusosuudet SESAR 2020 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoi-mattomat raportoidut luontoissuori-tukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO Move)	585,0	Ei sovelleta	585,0	216,9	0,0	0,0	Ei sovelleta	216,9
Eurocontrol	500,0	Ei sovelleta	500,0	11,9	59,6	60,1	Ei sovelleta	131,6
Teollisuutta edustavat osakkaat	500,0	Ei sovelleta	500,0	2,5	54,6	60,1	Ei sovelleta	117,2
Yhteensä	1 585,0	Ei sovelleta	1 585,0	231,3	114,2	120,2	Ei sovelleta	465,7

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.2.14. Horisontti 2020 -hankkeisiin käytettävissä olevien yhteisyrityksen maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli vuoden 2018 lopussa 81 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 61 prosenttia. Käytettävissä olevista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksumäärärahoista peruuntui noin 44,6 miljoonaa euroa (35 prosenttia).

3.2.15. Vuonna 2018 käytettävissä olleiden Horisontti 2020 -puiteohjelman maksumäärärahojen alhainen käyttöaste ja korkea peruuntumisaste ovat seurausta pääasiassa seuraavista seikoista:

— yhteisyrityksen varovaisesta talousarviosuunnittelusta, jossa otettiin huomioon riski siitä, että vuosittaiset rahoituksen täytäntöönpanoa koskevat rahoitusosuussopimukset saadaan viiveellä

— yhteisyrityksen talousarviosuunnittelussa ja -seurannassa noudatetusta lähestymistavasta. Yhteisyritys ei ottanut täysimääräisesti huomioon aiempien vuosien käyttämättömiä maksumäärärahoja, jotka oli otettu varainhoitovuoden talousarvioon.

Huomautus sisäisistä kontrolleista

3.2.16. Yhteisyritys on ottanut käyttöön luotettavat rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Yhteisyritys toimittaa seitsemännen puiteohjelman väli- ja loppumaksujen jälkitarkastuksia edunsaajien luona. Sen sijaan Horisontti 2020 -puiteohjelman maksujen jälkitarkastuksista vastaa komission yhteinen tarkastus (Common Audit Service). Yhteisyritys raportoi vuoden 2018 lopussa jälkitarkastusten jäännösvirhetasoksi 1,29 prosenttia seitsemännen puiteohjelman ja 1,33 prosenttia Horisontti 2020 -puiteohjelman kohdalla ([21]).

([20]) Asetuksella (EU) N:o 721/2014 muutetun asetuksen (EY) N:o 219/2007 liitteenä olevan SESAR-yhteisyrityksen yhtiöjärjestyksen 13 ja 25 artikla sekä yhteisyrityksen teollisuutta edustavien osakkaiden kanssa tekemien yksittäisten sopimusten 4 artikla.

([21]) SESAR-yhteisyrityksen vuotuinen toimintakertomus 2018, kohdat 173 ja 176.

Varainhoidon moitteettomuuteen ja tuloksellisuuteen liittyvä huomautus

3.2.17. SESAR-yhteisyritys käynnisti liikenteen ja liikkumisen pääosaston rahoitusosuussopimuksen perusteella tammikuussa 2018 avoimen ehdotuspyyntömenettelyn, joka koski miehittämättömien ilma-alusten liikenteenohjaukseen Euroopassa liittyviä tutkimuksia ja demonstrointeja (U-Space-ohjelmaa koskeva ehdotuspyyntö). Avustus, jonka enimmäismäärä on 9,5 miljoonaa euroa, rahoitettiin komission Verkkojen Eurooppa -välineen (Connecting Europe Facility, CEF) varoista. Yleisesti ottaen ehdotuspyynnön ratkaisuperusteet vastasivat Verkkojen Eurooppa -välineestä annetussa asetuksessa säädettyjä suuntaviivoja, mutta tilintarkastustuomioistuin havaitsi ratkaisuperusteiden ja niiden alakriteereiden kesken useita päällekkäisyyksiä ja epäjohdonmukaisuuksia. Tämä voi vaarantaa avustuksiin liittyvän arviointiprosessin kokonaistehokkuuden. Puutteet on korjattava ehdotuspyynnön suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.2.18. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautus	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2017	SESAR 1 -ohjelman maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 11 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 68 prosenttia. Alhainen käyttöaste SESAR 1 -ohjelman kohdalla johtui seuraavista tekijöistä: — SESAR 1 -ohjelma päätettiin virallisesti joulukuussa 2016, ja viimeinen maksu suoritettiin joulukuussa 2017. Yhteisyrityksen oli kuitenkin varmistettava, että käytettävissä oli vuoden 2017 loppuun saakka riittävästi seitsemännen puiteohjelman varoja teollisuutta edustavien SESAR 1 -ohjelman osakkaiden liikaa maksamien käteissuoritusten takaisinmaksamiseen ja käynnissä olevia seitsemännen puiteohjelman hankkeita koskeviin viivästyneisiin, mutta yhä aiheellisiin kuluilmoituksiin perustuvia maksuja varten. — Suunnitellessaan ja arvioidessaan tarvettaan uusille maksusitoumus- ja maksumäärärahoille SESAR 1 -ohjelmaa varten yhteisyritys valitsi varovaisen lähestymistavan eikä ottanut huomioon noin 17 miljoonan euron suuruisia käyttötarkoitukseensa sidottuja tuloja, jotka olivat peräisin SESAR 1 -hankkeilta takaisin perityistä varoista (jälkitarkastuksiin perustuvat oikaisut, selvittämättä olevat avoimet ennakkomaksut jne.).	Suoritettu
2017	Vuoden 2017 lopussa komission yhteisten Horisontti 2020 -avustusten hallinnointi- ja seurantavälineiden yhteydessä ei ollut vielä saatu päätökseen kehitystyötä, joka on tarpeen erityisesti yhteisyrityksen luontoissuoritusten käsittelemiseksi.	Suoritettu
2017	Vuoden 2017 lopussa SESAR 1 -ohjelman päätösvaiheessa yhteisyritys joutui perumaan 30 miljoonaa euroa (19 prosenttia) maksattamatta olevia sitoumuksia SESAR 1 -hankkeisiin liittyneiden muutosten tai perumisten seurauksena. Näin ollen yhteisyrityksellä oli varainhoitovuoden lopussa vielä avoimena 47 miljoonaa euroa SESAR 1 -ohjelman avustuksiin liittyviä maksuvelvoitteita.	Käynnissä
2017	Hankkiessaan ilmatilan siviilikäyttäjiltä tukipalveluita SESAR 2020 -toimia varten yhteisyritys pisteytti tarjousten taloudellisen osan käyttäen eri asiantuntijaluokkien osalta saamiensa hintatarjousten yksinkertaista (aritmeettista) keskiarvoa. Samaa lähestymistapaa sovellettiin kaikkiin eriin. Painotetun keskiarvon käyttö olisi itse asiassa ollut kilpailullisempi ja vaikuttavampi ratkaisu hintaa koskevan pistemäärän laskentaan. Painotuksen olisi pitänyt perustua siihen, kuinka monta työpäivää eri luokkiin kuuluvien asiantuntijoiden olisi todennäköisimmin tullut tehdä kunkin erän erityisiä palveluita varten.	Suoritettu
2017	Yhteisyrityksen tilinpäätöksen ulkoinen tarkastaja havaitsi puutteita yhteisyrityksen varainhoidon valvontaprosesseissa. Tilanne johtuu lähinnä yhteisyritykseen sovellettavasta monimutkaisesta rahoitussääntelykehyksestä, hiljattain tapahtuneesta varainhoidosta vastaavien keskeisten henkilöstön jäsenten poistumisesta yhteisyrityksen palveluksesta sekä siitä aiheutuneesta talousosaston ylikuormittumisesta.	Suoritettu
2017	Yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto vahvisti toukokuussa 2018. Toimintasuunnitelma sisältää monia erilaisia toimia, jotka yhteisyrityksen on tarkoitus toteuttaa, ja osa niistä on jo käynnistetty. Suurin osa toimista on määrä toteuttaa vuonna 2018 ja vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä, kun taas osaa toimista harkitaan seuraavalle ohjelmakaudelle.	Käynnissä

Yhteisyrityksen vastaus

3.2.12. Tässä yhteydessä on tärkeää huomata, että SESAR 1 -ohjelman yleinen toteutusaste on 89,9 %.

3.2.15. SESAR-yhteisyritys haluaa korostaa, että aiempien vuosien käyttämättömiä määrärahoja koskeva lähestymistapa on suoraa seurausta niistä varainhoitopuitteista, joissa yhteisyrityksen on toimittava.

3.2.17. SESAR-yhteisyritys haluaa korostaa, että U-Space-ohjelmaan liittyvä ehdotuspyyntö järjestettiin noudattaen täysin sekä Verkkojen Eurooppaa koskevia erityisvaatimuksia että parhaita käytäntöjä. Tämä varmistettiin tekemällä laajaa yhteistyötä INEAn kanssa ehdotuspyynnön valmisteluvaiheessa. Lisäksi kaikki mahdolliset riskit, että arvioinnin alakriteerien tulkinta ei olisi yhdenmukaista, minimoitiin ennen arvioinnin aloittamista. Asiantuntijoiden kuulemisia järjestettiin todellakin ennen arviointia sellaisten väärinkäsitysten välttämiseksi, jotka voisivat johtaa vääriin oletuksiin ja pisteytykseen.

3.3. ***Clean Sky -yhteisyritys***

Johdanto

3.3.1. Brysselissä sijaitseva Clean Sky -yhteisyritys perustettiin joulukuussa 2007 seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman yhteyteen ilmailualan yhteisen teknologia-aloitteen toteuttamiseksi. Yhteisyritys perustettiin kymmenen vuoden ajaksi ([22]) (Clean Sky 1). Neuvosto jatkoi 6. toukokuuta 2014 yhteisyrityksen toiminnan kestoa 31. joulukuuta 2024 saakka ([23]) (Clean Sky 2).

3.3.2. Clean Sky -yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen perustuva ilmailualan tutkimusta ja innovointia edistävä elin. Yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat uuden asetuksen mukaisesti Euroopan unioni, jota edustaa komissio (tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto, PO RTD), sekä yksityiset osakkaat, joita ovat integroitujen teknologioiden demonstraatiotoimien (ITD), innovatiivisten ilma-alusten demonstraatioalustaa koskevien toimien (IADP) ja poikittaistoimien (TA) teollisuutta edustavat vetäjät sekä assosiaatiojäsenet. Lisäksi yhteisyritys tekee yhteistyötä kilpailuun perustuvien avoimien pyyntöjen perusteella valittujen teollisuutta edustavien ydinkumppaneiden kanssa ([24]). Näille kumppaneille myönnettiin yksityisten osakkaiden asema Clean Sky 2 -yhteisyrityksen perustamisasetuksessa.

3.3.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([25]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	336,4	203
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	294,6	201,1
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	343,8	243,7
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	371,1	313,6
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ([2])	40	41

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.3.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([26]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([27]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

([22]) Neuvoston asetus (EY) N:o 71/2008, annettu 20 päivänä joulukuuta 2007, Clean Sky -yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 30, 4.2.2008, s. 1).

([23]) Neuvoston asetus (EU) N:o 558/2014, annettu 6 päivänä toukokuuta 2014, Clean Sky 2 -yhteisyrityksestä (EUVL L 169, 7.6.2014, s. 77).

([24]) Vuonna 2008 yhteisyrityksen ensimmäiseen vaiheeseen (Clean Sky 1 -ohjelma) liittyi 16 vetäjää ja 66 assosiaatiojäsentä. Neuvoston asetuksen (EU) N:o 558/2014 liitteenä olevan yhtiöjärjestyksen 4 artiklan 6 kohdan mukaan Clean Sky -yhteisyrityksen ensimmäisen vaiheen assosiaatiojäsenet säilyttävät asemansa siihen saakka, kunnes tutkimustoimet, joihin ne osallistuvat, päättyvät, ja enintään 31. päivä joulukuuta 2017 saakka. Kun yhteisyrityksen vuonna 2016 käynnistämä neljäs ydinkumppaneille tarkoitettu ehdotuspyyntö saatiin päätökseen, yhteisyritys päätti vuonna 2017 osakkaiden valinta- ja liittymismenettelyn, jonka tuloksena yhteensä yli 230 oikeussubjektia osallistuu Clean Sky 2 -ohjelmaan. Määrä sisältää 16 vetäjää, niiden osakkuusyhteisöt ja asianomaiset kolmannet osapuolet sekä valitut ydinkumppanit osakkuusyhteisöineen ja asianomaisine kolmansine osapuolineen.

([25]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.cleansky.eu

([26]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([27]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.3.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.3.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.3.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.3.8. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautus Clean Sky 1 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.3.9. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden Clean Sky 1 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet Clean Sky 1 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	800,0	Ei sovelleta	800,0	800,0	0,0	0,0	Ei sovelleta	800,0
Teollisuutta edustavat osakkaat	600,0	Ei sovelleta	600,0	14,9	594,1	-0,7	Ei sovelleta	608,3
Yhteensä	1 400,0	Ei sovelleta	1 400,0	814,9	594,1	-0,7	Ei sovelleta	1 408,3

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.3.10. Yhteisyrityksen seitsemäs tutkimuksen puiteohjelma päätettiin virallisesti vuonna 2017 toteutusasteen ollessa lähes 100 prosenttia. Vuonna 2018 yhteisyritys peri takaisin vielä noin 0,85 miljoonaa euroa, jotka liittyivät selvittämättä oleviin ennakkomaksuihin ja jälkitarkastusten tuloksiin.

Huomautus Clean Sky 2 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.3.11. *Taulukossa 3* esitetään yleiskatsaus osakkaiden Clean Sky 2 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 3

Osakkaiden rahoitusosuudet Clean Sky 2 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	1 755,0	0,0	1 755,0	816,7	0,0	0,0	0,0	816,7
Teollisuutta edustavat osakkaat	1 228,5	965,3	2 193,8	14,1	273,9	157,6	801,7	1 247,3
Yhteensä	2 983,5	965,3	3 948,8	830,8	273,9	157,6	801,7	2 064,0

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.3.12. Yhteisyrityksen talousarviossa varainhoitovuonna 2018 käytettävissä olleiden määrärahojen käyttöaste oli korkea niin maksusitoumusmäärärahojen (99,2 prosenttia) kuin maksumäärärahojenkin (97,3 prosenttia) kohdalla.

Huomautus sisäisistä kontrolleista

3.3.13. Clean Sky 2 -yhteisyritys on ottanut käyttöön rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Yhteisyritys toimittaa seitsemännen puiteohjelman väli- ja loppumaksujen jälkitarkastuksia edunsaajien luona. Sen sijaan Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kuuluvien hankkeiden kuluilmoitusten jälkitarkastuksista vastaa komission yhteinen tarkastus (Common Audit Service). Yhteisyritys raportoi vuoden 2018 lopussa jälkitarkastusten jäännösvirhetasoksi 1,21 prosenttia seitsemännen puiteohjelman ja 1,11 prosenttia Horisontti 2020 -puiteohjelman kohdalla ([28]).

Muita seikkoja koskeva huomautus

3.3.14. Sekä väliaikaisen että sopimussuhteisen henkilöstön vaihtuvuus oli yhteisyrityksessä suurta vuosina 2017 ja 2018. Väliaikaisen henkilöstön vaihtuvuus lisääntyi jyrkästi lähes 17 prosenttiin vuonna 2018, kun neljä hankkeista vastannutta toimihenkilöä lähti yhteisyrityksen palveluksesta. Tilapäistyöntekijöitä käytettiin lähes kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 2018.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.3.15. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([28]) Clean Sky -yhteisyrityksen vuoden 2018 toimintakertomuksen luonnos, s. 99 ja 100.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautus	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2017	Vuoden 2018 lopussa komission yhteisten Horisontti 2020 -avustusten hallinnointi- ja seurantavälineiden yhteydessä ei ollut vielä saatu päätökseen kehitystyötä, joka on tarpeen erityisesti yhteisyrityksen luontoissuoritusten käsittelemiseksi.	Suoritettu
2017	Yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto vahvisti huhtikuussa 2018. Toimintasuunnitelma sisältää monia erilaisia toimia, jotka yhteisyrityksen on tarkoitus toteuttaa. Jotkin niistä on jo käynnistetty, mutta muut toimet aiotaan toteuttaa vuonna 2018 tai seuraavalla ohjelmakaudella.	Suoritettu

Yhteisyrityksen vastaus

Yhteisyritys ottaa huomioon tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen.

3.4. *Innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta toteuttava yhteisyritys (IMI)*

Johdanto

3.4.1. Innovatiivisia lääkkeitä koskevan yhteisen teknologia-aloitteen toteuttamiseksi perustettiin joulukuussa 2007 ([29]) kymmenen vuoden ajaksi eurooppalainen yhteisyritys (IMI 1), jonka toimipaikka on Brysselissä. Toukokuussa 2014 neuvosto hyväksyi uuden perustamisasetuksen ja jatkoi yhteisyrityksen toiminnan kestoa 31. joulukuuta 2024 ([30]) saakka (IMI 2).

3.4.2. IMI-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen perustuva terveysalan tutkimusta ja innovointia edistävä elin. Yhteisyrityksen perustajaosakkaat ovat Euroopan unioni (EU), jota edustaa komissio (tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto, PO RTD), ja lääketeollisuutta edustava Euroopan lääketeollisuuden yhdistysten liitto (EFPIA).

3.4.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([31]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	179,6	153,4
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	275,6	187,9
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	235,9	206,4
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	485,5	322,4
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ([2])	48	49

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.4.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([32]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([33]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

([29]) Neuvoston asetus (EY) N:o 73/2008, annettu 20 päivänä joulukuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta innovatiivisia lääkkeitä koskevan yhteisen teknologia-aloitteen toteuttamiseksi (EUVL L 30, 4.2.2008, s. 38).

([30]) Neuvoston asetus (EU) N:o 557/2014, annettu 6 päivänä toukokuuta 2014, toisen innovatiiviset lääkkeet -aloitetta toteuttavan yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 169, 7.6.2014, s. 54).

([31]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.imi.europa.eu

([32]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([33]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.4.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.4.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.4.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.4.8. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautus IMI 1 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.4.9. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden IMI 1 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet IMI 1 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	1 000,0	Ei sovelleta	1 000,0	916,0	0,0	0,0	Ei sovelleta	916,0
Teollisuutta edustavat osakkaat	1 000,0	Ei sovelleta	1 000,0	21,9	633,3	80,6	Ei sovelleta	735,8
Yhteensä	2 000,0	Ei sovelleta	2 000,0	937,9	633,3	80,6	Ei sovelleta	1 651,8

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.4.10. Seitsemännen puiteohjelman hankkeisiin vuonna 2018 käytettävissä olleiden yhteisyrityksen maksumäärärahojen käyttöaste oli 88 prosenttia.

Huomautukset IMI 2 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.4.11. *Taulukossa 3* esitetään yleiskatsaus osakkaiden IMI 2 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 3

Osakkaiden rahoitusosuudet IMI 2 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoi-mattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	1 638,0	Ei sovelleta	1 638,0	241,9	0,0	0,0	Ei sovelleta	241,9
EFPIA	1 425,0	Ei sovelleta	1 425,0	10,8	128,0	83,9	Ei sovelleta	222,7
Assosioituneet kumppanit	0,0	Ei sovelleta	0,0	2,7	2,5	0,0	Ei sovelleta	5,2
Yhteensä	3 063,0	Ei sovelleta	3 063,0	255,4	130,5	83,9	Ei sovelleta	469,8

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.4.12. Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeisiin vuonna 2018 käytettävissä olleiden yhteisyrityksen maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 100 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 87 prosenttia.

3.4.13. Edeltäviltä varainhoitovuosilta siirrettyjen käyttämättömien maksumäärärahojen määrä oli vuoden 2018 lopussa 56,1 miljoonaa euroa. Tästä syystä yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi joulukuussa 2018 talousarviomuutoksen, jonka tarkoituksena oli vähentää varainhoitovuoden uusia maksumäärärahoja 36,3 miljoonalla eurolla ([34]). Sen jälkeen kun IMI-yhteisyritys oli toteuttanut useita korjaavia toimenpiteitä, tilanne parani edelliseen vuoteen nähden, mutta uusia maksumäärärahoja koskevien tarpeiden suunnittelussa ja seurannassa oli edelleen puutteita.

Huomautus sisäisistä kontrolleista

3.4.14. Yhteisyritys on ottanut käyttöön luotettavat rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Yhteisyritys toimittaa seitsemännen puiteohjelman väli- ja loppumaksujen jälkitarkastuksia edunsaajien luona. Sen sijaan Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kuuluvien hankkeiden kuluilmoitusten jälkitarkastuksista vastaa komission yhteinen tarkastus (Common Audit Service). Yhteisyritys raportoi vuoden 2018 lopussa jälkitarkastusten jäännösvirhetasoksi 0,87 prosenttia seitsemännen puiteohjelman ja 0,67 prosenttia Horisontti 2020 -puiteohjelman kohdalla ([35]).

Muut asiat

3.4.15. Yhteisyrityksen henkilöstön vaihtuvuus oli suurta vuonna 2018, keskimäärin noin 21 prosenttia. Erityisen suurta oli sopimussuhteisen henkilöstön vaihtuvuus, joka oli noin 60 prosenttia. Tilannetta vaikeuttivat kahdeksan pitkää sairauslomaa, joista neljä oli vuonna 2018 ilmenneitä uusia tapauksia. Näin ollen vain puolet yhteisyrityksen henkilöstöstä pysyi tehtävissään vuonna 2018, mikä lisäsi riskiä siitä, että yhteisyrityksen toiminnallisia tavoitteita ei saavutettaisi suunnitellusti. Selviytyäkseen vuonna 2018 vallinneesta henkilöstötilanteesta yhteisyritys turvautui tilapäistyöntekijöihin, joiden osuus sen koko henkilöstöstä oli 9,6 prosenttia.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.4.16. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([34]) Varainhoitovuoden 2018 kolmas lisätalousarvio vahvistettiin 5. joulukuuta 2018.
([35]) IMI-yhteisyrityksen vuotuinen toimintakertomus 2018, sivut 107 ja 108.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautukset	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2017	Vuoden 2017 lopussa komission yhteinen tukikeskus ei ollut vielä saanut päätökseen Horisontti 2020 -avustusten hallinnointi- ja seurantavälineiden kehitystyötä. Kyseisiä välineitä tarvitaan yhteisyrityksen luontoissuoritusten raportoimiseksi ja käsittelemiseksi.	Suoritettu
2017	Vuoden 2017 loppua lähestyttäessä edeltäviltä vuosilta oli käyttämättä maksumäärärahoja 78,7 miljoonaa euroa. Tämän seurauksena yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi heinäkuussa 2017 varainhoitovuoden uusien operatiivisten maksumäärärahojen vähentämisen 56 miljoonalla eurolla. Marraskuussa 2017 se puolestaan hyväksyi edeltäviltä vuosilta käyttämättä olevien kertyneiden maksumäärärahojen vähentämisen 25,8 miljoonalla eurolla. Tilanne osoittaa, että uusien maksumäärärahojen tarpeen suunnittelussa ja seurannassa on viime vuosina ollut puutteita.	Käynnissä
2017	IMI 2 -yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto vahvisti marraskuussa 2017. Toimintasuunnitelma sisältää monia erilaisia toimia, jotka yhteisyrityksen on tarkoitus toteuttaa, ja osa niistä on jo käynnistetty. Suurin osa toimista on määrä toteuttaa vuosina 2018 ja 2019, kun taas vähäisempää osaa toimista harkitaan seuraavalle ohjelmakaudelle.	Käynnissä

Yhteisyrityksen vastaus

Yhteisyritys ottaa huomioon tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen.

3.5. ***Polttokenno- ja vety-yhteisyritys***

Johdanto

3.5.1. Polttokenno- ja vety-yhteisyritys perustettiin toukokuussa 2008 Brysseliin 31. joulukuuta 2017 asti kestäväksi ajanjaksoksi ([36]) (FCH 1). Neuvosto jatkoi toukokuussa 2014 yhteisyrityksen toiminnan kestoa 31. joulukuuta 2024 saakka ([37]) (FCH 2).

3.5.2. Yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin välinen kumppanuus polttokenno- ja vetyteknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin alalla. Yhteisyrityksen osakkaat ovat Euroopan komission edustama Euroopan unioni (EU), teollisuusryhmittymä (Hydrogen Europe) ja tutkimusryhmittymä (Hydrogen Europe Research).

3.5.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([38]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	102,4	179,4
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	79,8	98,5
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	126,5	198,6
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	85,5	127,8
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ([2])	27	26

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.5.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([39]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([40]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

([36]) Neuvoston asetus (EY) N:o 521/2008, annettu 30 päivänä toukokuuta 2008, polttokenno- ja vetyteknologian alalla toimivan yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 153, 12.6.2008, s. 1).

([37]) Neuvoston asetus (EU) N:o 559/2014, annettu 6 päivänä toukokuuta 2014, toisen polttokenno- ja vety-yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 169, 7.6.2014, s. 108).

([38]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.fch.europa.eu

([39]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([40]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.5.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.5.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.5.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.5.8. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautus FCH 1 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.5.9. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden polttokenno- ja vety 1 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet FCH 1 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	470,0	Ei sovelleta	470,0	402,2	19,1	0,0	Ei sovelleta	421,3
Teollisuutta edustavat osakkaat	470,0	Ei sovelleta	470,0	17,9	420,0	4,6	Ei sovelleta	442,5
Yhteensä	940,0	Ei sovelleta	940,0	420,1	439,1	4,6	Ei sovelleta	863,8

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.5.10. Seitsemännen puiteohjelman hankkeisiin vuonna 2018 käytettävissä olleiden yhteisyrityksen maksumäärärahojen käyttöaste oli 79,6 prosenttia. Tähän olivat syynä käynnissä olevia seitsemännen puiteohjelman hankkeita koskevien kuluilmoitusten viivästymiset.

Huomautukset FCH 2 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta

3.5.11. *Taulukossa 3* esitetään yleiskatsaus osakkaiden polttokenno- ja vety 2 -yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 3

Osakkaiden rahoitusosuudet FCH 2 -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	665,0	0,0	665,0	318,8	0,0	0,0	0,0	318,8
Teollisuutta edustavat osakkaat	95,0	285,0	380,0	3,6	1,8	7,7	636,3	649,4
Yhteensä	760,0	285,0	1 045,0	322,4	1,8	7,7	636,3	968,2

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.5.12. Teollisuutta edustavien osakkaiden luontoissuoritukset, jotka koskivat operatiivisia toimia, olivat vähäisiä. Tämä johtuu siitä, että yhteisyritys varmentaa ne yhdessä lopullisten kuluilmoitusten kanssa. Siksi suurin osa sidotuista luontoissuorituksista varmennetaan myöhemmin Horisontti 2020 -ohjelman mittaan, kun hankkeiden loppumaksut suoritetaan ja kustannusselvityksiä koskevien lausuntojen määräaika koittaa.

3.5.13. Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeisiin vuonna 2018 käytettävissä olleiden yhteisyrityksen maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 95,8 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 84,4 prosenttia.

Huomautukset sisäisistä kontrolleista

3.5.14. Yhteisyritys on ottanut käyttöön rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Yhteisyritys toimittaa seitsemännen puiteohjelman väli- ja loppumaksujen jälkitarkastuksia edunsaajien luona. Sen sijaan Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kuuluvien hankkeiden kuluilmoitusten jälkitarkastuksista vastaa komission yhteinen tarkastus (Common Audit Service).

3.5.15. Yhteisyritys raportoi vuoden 2018 lopussa jälkitarkastusten jäännösvirhetasoksi 1,10 prosenttia seitsemännen puiteohjelman ja 0,46 prosenttia Horisontti 2020 -puiteohjelman kohdalla ([41]).

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.5.16. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([41]) FCH-yhteisyrityksen vuotuinen toimintakertomus 2018, sivu 89.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautus	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2017	FCH 2 -yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto vahvisti maaliskuussa 2018. Toimintasuunnitelma sisältää monia erilaisia toimia, jotka yhteisyrityksen on tarkoitus toteuttaa, ja osa niistä on jo käynnistetty. Suurin osa toimista on määrä toteuttaa vuosina 2018 ja 2019, kun taas vähäisempää osaa toimista harkitaan seuraavalle ohjelmakaudelle.	Käynnissä

Yhteisyrityksen vastaus

Yhteisyritys ottaa huomioon tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen.

3.6. *Elektroniset komponentit ja järjestelmät Euroopan johtoasemaa varten -yhteisyritys (ECSEL)*

Johdanto

3.6.1. Brysselissä sijaitseva Elektroniset komponentit ja järjestelmät Euroopan johtoasemaa varten -yhteisyritys (ECSEL) perustettiin toukokuussa 2014 ([42]) toimikaudeksi, joka jatkuu 31. joulukuuta 2024 saakka. ECSEL-yhteisyritys korvasi ENIAC- ja ARTEMIS-yhteisyritykset, joiden toimintakausi päättyi 26. kesäkuuta 2014. ECSEL-yhteisyritys alkoi toimia itsenäisesti 27. kesäkuuta 2014.

3.6.2. ECSEL-yhteisyritys on nanoelektroniikan ja sulautettujen tietotekniikkajärjestelmien tutkimukseen liittyvä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus. ECSEL-yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat Euroopan unioni (EU), jota edustaa komissio (viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosasto, PO CONNECT), ECSEL-osallistujavaltiot ([43]) sekä kolme teollisuusjärjestöä (AENEAS, ARTEMISIA ja EPoSS), jotka edustavat sulautettujen ja kyberfyysisten järjestelmien, älykkäiden integroitujen järjestelmien sekä mikro- ja nanoelektroniikan aloilla toimivia yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita.

3.6.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([44]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	290,1	287,7
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	187,3	177,3
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	310,6	290,1
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	194,2	183,9
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ([2])	30	30

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.6.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([45]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([46]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

([42]) Neuvoston asetus (EU) N:o 561/2014, annettu 6 päivänä toukokuuta 2014, ECSEL-yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 169, 7.6.2014, s. 152).

([43]) Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Israel, Italia, Itävalta, Kreikka, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Norja, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Sveitsi, Tanska, Tšekin tasavalta, Turkki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta.

([44]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.ecsel.eu

([45]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([46]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.6.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.6.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.6.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.6.8. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautukset seitsemännen puiteohjelman talousarvion toteuttamisesta

3.6.9. EU on osoittanut vuoden 2018 loppuun mennessä seitsemännen puiteohjelman varoista 637,6 miljoonaa euroa ECSEL-yhteisyrityksen yhteisrahoittamiin seitsemännen puiteohjelman toimiin (jotka on siirretty sille ARTEMIS- ja ENIAC-yhteisyrityksiltä) ja vielä 17,9 miljoonaa euroa näitä toimia koskevien hallinnollisten kulujen yhteisrahoitukseen. Seitsemännen puiteohjelman operatiivisiin toimiin liittyvän sitoumuksen kumulatiivinen arvo oli 606 miljoonaa euroa (ARTEMIS 172 miljoonaa euroa ja ENIAC 434 miljoonaa euroa). Asianomaisten maksujen määrä oli 529 miljoonaa euroa (ARTEMIS 156 miljoonaa euroa ja ENIAC 373 miljoonaa euroa). Ohjelma päätettiin vuoden 2017 lopussa, joten on olemassa riski, että kaikkia yhteisyritykselle osoitettuja varoja ei käytetä.

3.6.10. Yhteisyrityksellä oli käytettävissä seitsemännen puiteohjelman hankkeisiin 98 miljoonan euron verran maksumäärärahoja varainhoitovuonna 2018. Niiden käyttöaste oli 42 prosenttia. Alhaisen käyttöasteen syynä on pääasiassa se, että kansalliset rahoitusviranomaiset esittivät käynnissä olevien seitsemännen puiteohjelman toimia koskevien hankkeiden päättymiseen liittyvät lausunnot viiveellä.

Huomautukset Horisontti 2020 -puiteohjelman talousarvion toteuttamisesta

3.6.11. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden ECSEL-yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet ECSEL-yhteisyrityksen toteuttamiin Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO CNECT)	1 185,0	Ei sovelleta	1 185,0	512,0	0,0	0,0	Ei sovelleta	512,0
Teollisuutta edustavat osakkaat	1 657,5	Ei sovelleta	1 657,5	11,3	0,0	694,1	Ei sovelleta	705,4
Yhteensä	2 842,5	Ei sovelleta	2 842,5	523,3	0,0	694,1	Ei sovelleta	1 217,4

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.6.12. ECSEL-yhteisyrityksen 30 osallistujavaltion on rahoitettava yhteisyrityksen operatiivisia toimia ainakin 1 170 miljoonalla eurolla ([47]). Vuosien 2014, 2015, 2016 ja 2017 ehdotuspyyntöihin osallistui (esitettynä samassa järjestyksessä kuin ao. vuodet) 19, 21, 24 ja 18 valtiota. Vuoden 2018 loppuun mennessä niiden tekemien sitoumusten määrä oli 564 miljoonaa euroa ja niiden suorittamien maksujen määrä oli 178 miljoonaa euroa (15 prosenttia kaikista vaadituista rahoitusosuuksista). Horisontti 2020 -hankkeiden täytäntöönpano oli tosin vasta alussa, mutta osallistujavaltioiden rahoitusosuuksien alhainen taso johtui siitä, että tietyt osallistujavaltiot ottavat kulut huomioon ja raportoivat niistä ECSEL-yhteisyritykselle vasta tukemiensa Horisontti 2020 -hankkeiden lopussa.

3.6.13. ECSEL-yhteisyritys voi laskea teollisuutta edustavien osakkaiden luontoissuoritusten tosiasiallisen määrän vasta sen jälkeen, kun se on validoinut osallistujavaltioiden rahoitusosuudet ohjelman lopussa.

3.6.14. Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeisiin vuonna 2018 käytettävissä olleiden yhteisyrityksen maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 100 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 72 prosenttia. Horisontti 2020 -puiteohjelmaa koskevien maksumäärärahojen käyttöaste aleni, koska ECSEL-yhteisyritykselle osoitettiin ylimääräinen 20 miljoonan euron maksuosuus joulukuussa 2018.

Huomautukset sisäisistä kontrolleista

3.6.15. ARTEMIS- ja ENIAC- yhteisyritysten kansallisten rahoitusviranomaisten kanssa tekemiä hallinnollisia sopimuksia on sovellettu senkin jälkeen, kun nämä yhteisyritykset sulautettiin ECSEL-yhteisyritykseksi. ARTEMIS- ja ENIAC- yhteisyritysten jälkitarkastusstrategiat perustuivat näiden sopimusten mukaisesti suurelta osin siihen, että kansalliset rahoitusviranomaiset tarkastivat hankkeiden kuluilmoitukset ([48]). ECSEL-yhteisyritys on arvioinut kansallisten rahoitusviranomaisten toimittamien jälkitarkastusten täytäntöönpanoa. Se on saanut kansallisilta rahoitusviranomaisilta kirjalliset lausunnot, joiden mukaan tapahtumien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta saadaan kohtuullinen varmuus kansallisten menettelyjen täytäntöönpanon perusteella. ECSEL-yhteisyritys ei kuitenkaan voi laskea seitsemännen puiteohjelman maksujen osalta vain yhtä luotettavaa painotettua virhetasoa tai jäännösvirhetasoa, sillä kansallisten rahoitusviranomaisten soveltamat menetelmät ja menettelyt vaihtelevat huomattavasti.

3.6.16. ECSEL-yhteisyritys suoritti vuonna 2018 seitsemännen puiteohjelman yhteydessä maksuja 41 miljoonaa euroa (2017: 76,4 miljoonaa euroa). Määrä vastaa 22:ta prosenttia (2017: 32:ta prosenttia) yhteisyrityksen toimintaan liittyvien maksujen kokonaismäärästä vuonna 2018. Tilintarkastustuomioistuin sovelsi näihin maksuihin jäännösvirhetasoa, jonka tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto oli määrittänyt koko seitsemännen puiteohjelman osalta ja joka oli 3,36 prosenttia vuoden 2018 lopussa.

3.6.17. Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuihin kohdistettavista jälkitarkastuksista vastaa komission yhteinen tarkastus ([49]). Yhteisyritys laski vuoden 2018 lopussa Horisontti 2020 -puiteohjelman jälkitarkastusten jäännösvirhetasoksi 1,15 prosenttia.

3.6.18. Kolmesta teollisuusjärjestöosakkaasta yhden kanssa tehdyn, viestintää ja tapahtumien järjestämistä koskevan palvelutasosopimuksen täytäntöönpanoon liittyvä loppumaksu suoritettiin vuonna 2018 ilman tarvittavia todentavia asiakirjoja.

3.6.19. ECSEL-yhteisyritys havaitsi vuonna 2018, että ENIAC-yhteisyritys oli jättänyt laskuttamatta yli yhden miljoonan euron käteissuoritukset teollisuutta edustavalta AENEAS-osakkaalta. Rahoitusosuus koski hallinnollisia kuluja ajalta ennen ECSEL-yhteisyrityksen perustamista. Jotta yhteisyritys selviäisi hallinnollisiin menoihin tarvittavien käteisvarojen puuttumisesta, osakkaat maksoivat sille ennakkona miljoona euroa: komissio 320 000 euroa ja teollisuutta edustavat osakkaat 680 000 euroa. Yhteisyrityksen olisi syytä esittää veloituslasku viipymättä.

Muita seikkoja koskeva huomautus

3.6.20. ECSEL-yhteisyritystä koskeva väliarviointi saatiin valmiiksi yhteisyritykseen sovellettavassa säädöskehyksessä vahvistetun tarkan aikataulun mukaisesti, mutta arvioinnista ei saatu näin varhaisessa toimintavaiheessa yhteisyrityksen päätöksentekoprosessin kannalta suurinta mahdollista lisäarvoa.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.6.21. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([47]) Asetus (EU) N:o 561/2014, 4 artiklan 1 kohta.

([48]) ARTEMIS- ja ENIAC-yhteisyritysten hyväksymien jälkitarkastusstrategioiden mukaisesti yhteisyrityksen on arvioitava vähintään kerran vuodessa, saadaanko osakasvaltioiden toimittamien tietojen perusteella riittävä varmuus tapahtumien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.

([49]) Neuvoston asetus (EU) N:o 561/2014, 13 artiklan 2 kohta.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautukset	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2015	Yhteisyrityksen varainhoitoa koskevien säännösten mukaan yhteisyrityksen talousarvio on toteutettava vaikuttavien ja tehokkaiden sisäisen valvonnan standardien mukaisesti; sisäisessä valvonnassa on otettava huomioon petosten ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisy, havaitseminen, korjaaminen ja seuranta. Komissio vahvisti petostentorjuntastrategian kesäkuussa 2011, minkä jälkeen ensimmäinen yhteinen tutkimusalan petostentorjuntastrategia hyväksyttiin heinäkuussa 2012. Sitä päivitettiin maaliskuussa 2015, jotta voitiin ottaa huomioon Horisontti 2020 -puiteohjelmasta aiheutuvat muutokset. Tutkimusalan petostentorjuntastrategiaan sisältyy toimintasuunnitelma, joka on tarkoitettu tutkimusalan yhteisyritysten toteutettavaksi. ECSEL-yhteisyrityksessä on jo käytössä sisäisen valvonnan menettelyt, joiden avulla on tarkoitus saada kohtuullinen varmuus siitä, että petokset ja sääntöjenvastaisuudet ehkäistään ja havaitaan (maksujen ennakkotarkastukset, eturistiriitoja koskevat periaatteet, jälkitarkastukset avustusten saajien luona). ECSEL-yhteisyrityksen petostentorjunnan toimintasuunnitelma hyväksyttiin 11. marraskuuta 2016, ja sitä pannaan parhaillaan täytäntöön.	Suoritettu
2016	Yhteisyritys hyväksyi eturistiriitojen ehkäisemistä ja hallintaa koskevat säännöt, joiden tarkoituksena on lieventää hallintojärjestelmään liittyviä riskejä. Yhteisyritys ei kuitenkaan noudattanut johdonmukaisesti hallintoneuvoston päätöksessä GB.2 015,3 määritettyjä vaatimuksia.	Suoritettu
2017	Tilintarkastustuomioistuin havaitsi vuoden 2017 osalta huomattavia puutteita hallinnollisia palveluita koskevien hankintamenettelyjen hallinnoinnissa (esim. valittujen hankintamenettelyjen epätarkoituksenmukaisuus, tarjottavien palveluiden puutteellinen määrittely, muutosten vahvistamisen viivästyminen).	Käynnissä
2017	Yhteisyritys ei ollut dokumentoinut vuonna 2017 kunnolla poikkeuksia koskevaan luetteloonsa toimivan johdon sivuuttamia kontrolleja eikä poikkeamisia vakiintuneista prosesseista ja menettelyistä. Tilanne heikentää toimivan johdon mahdollisuuksia varmistaa sisäisen valvonnan prosessien vaikuttavuus ja lieventää nopeasti menettelyihin liittyviä puutteita.	Suoritettu
2017	ECSEL-yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi huhtikuussa 2018. Toimintasuunnitelma sisältää monia erilaisia toimia, jotka yhteisyrityksen on tarkoitus toteuttaa, ja osa niistä on jo saatu päätökseen. Suurin osa toimista on määrä toteuttaa vuonna 2019, kun taas osan toimista katsottiin olevan yhteisyrityksen toimintamahdollisuuksien ulkopuolella.	Käynnissä

Yhteisyrityksen vastaus

Yhteisyritys ottaa huomioon tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen.

3.7. ***Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritys (BBI)***

Johdanto

3.7.1. Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritys (BBI) perustettiin Brysseliin toukokuussa 2014 ([50]) kymmeneksi vuodeksi, ja se alkoi toimia itsenäisesti 26. lokakuuta 2015.

3.7.2. BBI-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen perustuva, biopohjaisilla teollisuudenaloilla toimiva elin. Yhteisyrityksen perustajaosakkaat ovat Euroopan unioni (EU), jota edustaa komissio, ja teolliset kumppanit, joita edustaa biopohjaisten teollisuudenalojen yhteenliittymä (BIC).

3.7.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([51]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	91,6	88,9
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	119,5	86,3
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	118,1	91,6
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	120,9	92,9
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ([2])	18	21

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.7.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([52]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([53]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.7.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

([50]) Neuvoston asetus (EU) N:o 560/2014, annettu 6 päivänä toukokuuta 2014, biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 169, 7.6.2014, s. 130).

([51]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.bbi-europe.eu

([52]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([53]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.7.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.7.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.7.8. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Tilien luotettavuus

3.7.9. BBI-yhteisyritys teki vuonna 2018 arvioinnin päivittääkseen tietonsa siitä, mitkä oikeussubjektit ovat biopohjaisten teollisuudenalojen yhteenliittymän osakkaita. Osakkuus muodostaa pääasiallisen perustan teollisuutta edustavien osakkaiden yhteisyrityksen operatiiviseen toimintaan osoittamien luontoissuoritusten validoinnille ja kirjaamiselle. Arviointia voidaan pitää hyvänä käytäntönä ja se olisikin tehtävä säännöllisesti.

Huomautukset Horisontti 2020 -puiteohjelman talousarvion toteuttamisesta

3.7.10. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden BBI-yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet BBI-yhteisyrityksen toimiin

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO RTD)	975,0	0,0	975,0	264,6	0,0	0,0	0,0	264,6
Teollisuutta edustavat osakkaat	975,0	1 755,0	2 730,0	9,1	12,1	36,8	699,9	757,9
Yhteensä	1 950,0	1 755,0	3 705,0	273,7	12,1	36,8	699,9	1 022,5

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.7.11. Käteissuoritusten 182,5 miljoonan euron vähimmäismäärästä ([54]) vain 0,8 miljoonaa euroa oli maksettu vuoden 2018 loppuun mennessä. BBI-yhteisyrityksen perustamisasetusta ([55]) muutettiin, jotta teollisuutta edustavat osakkaat voisivat tehdä hankekohtaisia käteissuorituksia. Tästä huolimatta on edelleen olemassa suuri riski, että teollisuutta edustavat osakkaat eivät saavuta toimintakustannuksiin tarkoitettujen käteissuoritusten vähimmäismäärää ennen BBI-ohjelman loppua. Tästä syytä komissio (PO RTD) päätti vuoden 2018 lopussa supistaa yhteisyrityksen 205 miljoonan euron suuruista varainhoitovuoden 2020 talousarviota 140 miljoonalla eurolla ([56]).

([54]) Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyrityksen yhtiöjärjestyksen 12 artiklan 4 kohta (asetus (EU) N:o 560/2014, liite I).

([55]) Asetus (EU) 2018/121, annettu 23 päivänä tammikuuta 2018, biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyrityksen perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 560/2014 muuttamisesta (EUVL L 22, 26.1.2018, s. 1).

([56]) Määrä sisältää varainhoitovuoden 2017 talousarvion osalta ilmoitetun 50 miljoonan euron vähennyksen ja varainhoitovuoden 2018 talousarviota koskevan 20 miljoonan euron vähennyksen.

3.7.12. Vuonna 2018 käytettävissä olleiden maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 99 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 71 prosenttia. Suurin osa yhteisyrityksen käyttämistä maksumäärärahoista suunnattiin vuoden 2017 ehdotuspyyntöjen seurauksena tehtyjen avustussopimusten ennakkorahoitukseen ja aiempiin ehdotuspyyntöihin perustuvien hankkeiden välimaksuihin. Maksumäärärahojen alhaisempi käyttöaste johtui siitä, että eräät määräajoin laadittavat kertomukset viivästyivät ja kuluilmoitukset olivat määrältään merkittävästi pienemmät kuin avustussopimuksissa hyväksytyt määrärahat.

Huomautukset sisäisistä kontrolleista

3.7.13. Yhteisyritys on ottanut käyttöön luotettavat rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Vuoden 2018 lopun tilanne osoitti, että yhteisyritys oli pannut sisäisen valvonnan standardit suurelta osin täytäntöön.

3.7.14. Komission yhteinen tarkastus on vastuussa Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeisiin liittyvien kuluilmoitusten jälkitarkastuksesta. Vuoden 2018 loppuun mennessä tehtyjen jälkitarkastusten tulosten perusteella yhteisyritys raportoi Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden jäännösvirhetasoksi 0,01 prosenttia ([57]).

Varainhoidon moitteettomuuteen ja tuloksellisuuteen liittyvä huomautus

3.7.15. Vuoden 2018 ehdotuspyyntömenettelyn rakenteen ja ehdotusten pisteytysjärjestelmän hallinnointitavan vuoksi yksi kahdesta kärkiaiheesta jäi rahoittamatta, vaikka kummankin aiheen osalta saatiin tukikelpoisia ehdotuksia, joille annettiin suuri pistemäärä.

Huomautukset ja muut seikat

3.7.16. BBI-yhteisyritystä koskeva väliarviointi saatiin valmiiksi yhteisyritykseen sovellettavassa säädöskehyksessä vahvistetun tarkan aikataulun mukaisesti, mutta arvioinnista ei saatu näin varhaisessa toimintavaiheessa yhteisyrityksen päätöksentekoprosessin kannalta suurinta mahdollista lisäarvoa.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.7.17. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([57]) BBI-yhteisyrityksen vuotuinen toimintakertomus 2018, sivu 185. Ilmoitettu virhetaso ei ole täysin edustava, sillä jälkitarkastuksia ei ole vielä saatu päätökseen ja virhetaso perustuu pelkästään jälkitarkastusten kahteen ensimmäiseen aaltoon.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautukset	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2017	Vuoden 2017 lopussa komission yhteisten Horisontti 2020 -avustusten hallinnointi- ja seurantavälineiden yhteydessä ei ollut vielä saatu päätökseen kehitystyötä, joka on tarpeen erityisesti yhteisyrityksen luontoissuoritusten käsittelemiseksi.	Suoritettu
2017	Vuoden 2016 ehdotuspyyntömenettelyn tulokset kattoivat melko suppeasti tutkimuksen ja innovoinnin toimien aihealueita. Tutkimuksen ja innovoinnin toimien kokonaistalousarvio oli 50 miljoonaa euroa, ja siihen kuului 12 aihealuetta, joista jokainen oli suunniteltu vastaamaan tiettyihin arvoketjun demonstroinnissa ja toteutuksessa esiin tulleisiin haasteisiin. Kaikki tukikelpoiset ehdotukset arvioitiin Horisontti 2020 -ohjelman arviointiperusteiden mukaisesti ja asetettiin yhteisrahoitusta varten paremmuusjärjestykseen yleisen budjettikohdan asettamissa rajoissa. Suurin osa avustusbudjetista kului kuitenkin kolmeen kuudesta rahoitettavasta aihealueesta, kun taas kuutta tutkimuksen ja innovoinnin toimien aihealuetta yhteisyritys ei pystynyt rahoittamaan lainkaan, vaikka neljään niistä sillä oli osarahoitukseen oikeuttavia ehdotuksia. Yhteisyrityksen olisi harkittava ehdotusten määrän rajoittamista aihealueittain määrittämällä pyynnön yhteydessä alustava talousarvio aihealuetta kohti. Näin varmistettaisiin, että tärkeimmät aihealueet tulevat katetuiksi optimaalisessa laajuudessa.	Suoritettu
2017	BBI -yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto vahvisti maaliskuussa 2018. Yhteisyritys pitkälti hyväksyy suositukset ja on jo pannut käyntiin joitakin toimia, joilla pyritään korjaamaan suurimpia väliarvioinnissa esiin nostettuja ongelmia. Toimintasuunnitelman mukaan suurin osa suositusten perusteella tehtävistä toimista pannaan täytäntöön vuosina 2018 ja 2019.	Käynnissä

Yhteisyrityksen vastaus

3.7.15. Tutkittuaan arvioinnin tuloksen ja vuoden 2018 ehdotuspyyntöön liittyvien avustusten menettelyt BBI-yhteisyrityksen päätelmänä on, että joidenkin innovoinnin toimien aihealueissa (kärkihankkeet) on parempi käyttää omaa budjettikohtaa, jotta varmistettaisiin parempi kattavuus. Tämä lähestymistapa on jo sisällytetty BBI-yhteisyrityksen vuoden 2019 työohjelmaan siihen 19. maaliskuuta 2019 tehdyillä muutoksilla.

3.8. *Shift2Rail-yhteisyritys (S2R)*

Johdanto

3.8.1. Shift2Rail-yhteisyritys (S2R) perustettiin Brysseliin kesäkuussa 2014 ([58]) kymmeneksi vuodeksi, ja se alkoi toimia itsenäisesti 24. toukokuuta 2016.

3.8.2. S2R-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuteen perustuva rautatiealan elin. Yhteisyrityksen perustajaosakkaat ovat Euroopan unioni (EU), jota edustaa komissio, ja rautatieteollisuutta edustavat kumppanit (keskeiset sidosryhmät, joihin kuuluvat rautatiekaluston valmistajat, rautatieyhtiöt, rataverkon haltijat ja tutkimuskeskukset). Muut tahot voivat osallistua yhteisyritykseen assosioituneina osakkaina.

3.8.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([59]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	69,4	34,5
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	80,9	64,7
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	71,9	44,1
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	84,8	68,6
Henkilöstö 31. joulukuuta ([2])	22	20

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.8.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([60]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([61]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.8.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

([58]) Neuvoston asetus (EU) N:o 642/2014, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2014, Shift2Rail-yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 177, 17.6.2014, s. 9).

([59]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.shift2rail.org

([60]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([61]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.8.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.8.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.8.8. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautukset Horisontti 2020 -puiteohjelman talousarvion toteuttamisesta

3.8.9. *Taulukossa 2* esitetään yleiskatsaus osakkaiden S2R-yhteisyritykseen suorittamista rahoitusosuuksista (tilanne vuoden 2018 lopussa).

Taulukko 2

Osakkaiden rahoitusosuudet S2R -yhteisyritykseen

(miljoonaa euroa)

	Osakkaiden maksuosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden maksuosuudet (tilanne 31.12.2018)				
Osakkaat	Operatiivinen toiminta	Täydentävät toimet ([1])	Yhteensä	Käteis-suoritukset	Validoidut luontois-suoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontois-suoritukset täydentäviin tehtäviin	Yhteensä
EU (PO Move)	398,0	0,0	398,0	158,9	0,0	0,0	0,0	158,9
Teollisuutta edustavat osakkaat	350,0	120,0	470,0	6,5	21,7	63,7	160,4	252,3
Yhteensä	748,0	120,0	868,0	165,4	21,7	63,7	160,4	411,2

([1]) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.8.10. Käytettävissä olevien maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli vuonna 2018 sata prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 82,3 prosenttia. Suurin osa yhteisyrityksen vuonna 2018 suorittamista maksuista oli välimaksuja, jotka liittyivät vuosien 2015 ja 2016 ehdotuspyyntöjen perusteella valittuihin Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeisiin, sekä ennakkomaksuja, jotka koskivat vuoden 2018 ehdotuspyyntömenettelyssä valittuja Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeita.

Huomautukset sisäisistä kontrolleista

3.8.11. Yhteisyritys on ottanut käyttöön luotettavat rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin. Vuoden 2018 lopun tilanne osoitti, että yhteisyritys oli pannut sisäisen valvonnan standardit suurelta osin täytäntöön, joskin eräät toimet, kuten keskeisiä tulosindikaattoreita koskevan mallin tarkistaminen, piti vielä viedä päätökseen vuonna 2019. Shift2Rail-yhteisyritys vahvisti vuonna 2018 myös eturistiriitojen hallintakehystään.

3.8.12. Komission yhteinen tarkastus vastaa Horisontti 2020 -puiteohjelman maksujen jälkitarkastuksesta. Vuoden 2018 loppuun mennessä saatavilla olleiden jälkitarkastustulosten perusteella yhteisyritys raportoi Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden jäännösvirhetasoksi 0,97 prosenttia ([62]).

Varainhoidon moitteettomuuteen ja tuloksellisuuteen liittyvät huomautukset

3.8.13. Yhteisyritys käynnisti kokeilumielessä vuonna 2018 ehdotuspyyntömenettelyn, jossa avustuksia saattoivat hakea vain yhteisyrityksen osakkaat kertakorvaukseen perustuvan rahoitusjärjestelyn mukaisesti. Kokeilun ohjeellinen arvo oli 134,1 miljoonaa euroa (86,3 prosenttia vuoden 2018 ehdotuspyyntömenettelyn kokonaisarvosta). Tarkoituksena oli testata kertakorvaukseen perustuvan rahoitusjärjestelyn toteutettavuutta ja järjestelyyn liittyviä yksinkertaistamisen mukanaan tuomia etuja.

3.8.14. Avustuksiin liittyvään arviointivaiheeseen osallistuneet rahoitusasiantuntijat havaitsivat rahoitusehdotuksissa joitakin huomionarvoisia poikkeamia edunsaajien aiempiin taloudellisiin tietoihin nähden. Yhteisyritys hyödynsi avustusten valmisteluvaihetta siten, että se analysoi edunsaajien perustelut näille poikkeamille ja tarvittaessa korjasi kertakorvauksen määrää. Jotta yhteisyritys voisi entisestään parantaa kertakorvaukseen perustuvan rahoitusjärjestelyn tehokkuutta ja vaikuttavuutta, sen on edelleen kehitettävä edunsaajatietokannassa olevien taloudellisten tietojen laatua ja tuotava rahoitusasiantuntijoiden merkittävät kommentit esiin arvioinnin yhteenvetoraportissa.

Muita seikkoja koskevat huomautukset

3.8.15. Eräästä assosioituneesta osakkaasta tuli vuonna 2018 perustajaosakkaan kokonaan omistama tytäryritys, ja se saattoi tuolloin säilyttää assosioituneen osakkaan asemansa ja paikkansa hallintoneuvostossa. Niin ollen kyseisen perustajaosakkaan edustus hallintoneuvostossa tosiasiallisesti kasvoi. Yhteisyrityksen nykyisessä säädöskehyksessä ei oteta riittävällä tavalla huomioon teollisuutta edustavien osakkaiden välisiä yritysostoja ja niiden mahdollisia vaikutuksia osakkaiden tasapuoliseen edustukseen hallintoneuvostossa.

3.8.16. S2R-yhteisyritystä koskeva väliarviointi saatiin valmiiksi yhteisyritykseen sovellettavassa säädöskehyksessä vahvistetun tarkan aikataulun mukaisesti, mutta arvioinnista ei saatu näin varhaisessa toimintavaiheessa yhteisyrityksen päätöksentekoprosessin kannalta suurinta mahdollista lisäarvoa.

3.8.17. Yhteisyrityksen henkilöstön suhteellisen suuri vaihtuvuus on kahden viime vuoden aikana kokonaan johtunut sopimussuhteisen henkilöstön kierrosta. Selvitäkseen henkilöstön suuresta vaihtuvuudesta yhteisyritys turvautui tilapäistyöntekijöihin, joiden osuus sen koko henkilöstöstä oli 17 prosenttia.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.8.18. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([62]) S2R-yhteisyritys saattoi 31. joulukuuta 2018 perustaa virhetasolaskelmansa neljään valmiiksi saatuun jälkitarkastuskertomukseen. Jälkitarkastuksista yksi perustui riskienarviointiin ja kolme kuului yhteisyrityksen edustavaan otokseen. Ks. S2R-yhteisyrityksen vuotuinen toimintakertomus 2018, sivut 120–122.

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautukset	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2017	Vuoden 2017 lopussa yhteisyrityksellä oli käyttämättä noin 7,6 miljoonaa euroa maksumäärärahoja edeltäviltä vuosilta. Tilanne osoittaa puutteita talousarvion suunnitteluprosessissa, jota yhteisyritys ei kuitenkaan voi kontrolloida täysimittaisesti.	Suoritettu
2017	Vuoden 2017 lopun tilanteesta havaittiin, että tärkeimmät sisäisen valvonnan standardit oli pantu pitkälti täytäntöön. Vuonna 2018 oli pantava täytäntöön vielä joitakin toimia.	Käynnissä
2017	S2R-yhteisyritys laati vastauksena arvioijien antamiin suosituksiin toimintasuunnitelman, jonka yhteisyrityksen hallintoneuvosto vahvisti 28. kesäkuuta 2018. Rahoituskehyksessä ei kohdenneta toimia kaikkiin väliarvioinnissa esitettyihin suosituksiin, mutta joitakin toimintasuunnitelmaan sisältyviä toimia on jo käynnistetty. Muut toimet on tarkoitus panna toimien luonteen ja nykyisen säädöskehyksen mukaisesti täytäntöön kaudella 2018–2020.	Käynnissä

Yhteisyrityksen vastaus

3.8.14. S2R-yhteisyritys vahvistaa, että kaikki rahoitusarvioijien päätelmät ja suositukset ovat perustuneet luotettavaan rahoitustietoon ja että ne on otettu huomioon ja käsitelty yksitellen kunkin edunsaajan (jäsenen) osalta ennen avustussopimuksen allekirjoittamista ja noudattaen komission 27. lokakuuta 2017 tekemää päätöstä C (2017) 7151, joka koskee luvan myöntämistä kertasuorituksena tehtävälle korvaukselle toimien tukikelpoisia kustannuksia varten tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti 2020:n sekä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman (2014–2018) yhteydessä.

Tämän ensimmäisen kokemuksen tulokset kertakorvauksina suoritettavista avustuksista ovat kannustavia tavoitteeseen nähden, kun pyrkimyksenä on yksinkertaistaa edelleen rahoitussääntöjä ja mahdollistaa S2R-yhteisyrityksen jäsenten keskittyminen avustussopimuksen tekniseen toteutukseen sekä varainhoitoa koskevien virheiden estämiseen ja vähentämiseen. S2R-yhteisyritys myöntää, että kertasuoritukseen perustuvan pilottihankkeen valmisteluja ja toteuttamista luonnollisestikin kehitellään. Se katsoo kuitenkin, että kaikkia komission päätöksen oikeudellisia ja rahoituksellisia näkökohtia on noudatettu tarkasti. Kertakorvauspyynnön moitteeton varainhoito tarkistetaan myöhemmin S2R-asetuksen mukaisesti tehtävien tarkastusten yhteydessä. Avustussopimuksen valmisteluvaiheessa tulojen ja menojen hyväksyjä itse asiassa on varmistanut, että asiantuntijoiden kaikki kommentit – sekä tekniset ja taloudelliset – otettiin asianmukaisesti huomioon. Tilintarkastustuomioistuimen suosituksen mukaisesti koko prosessia vahvistetaan edelleen vuoden 2019 ehdotuspyynnön yhteydessä.

3.8.15. S2R-asetuksen rajoitukset tunnistetaan, vaikka on huomattava, että S2R-yhteisyrityksen säädöskehys ei mahdollista perustajaosakkaan vaikutusvallan kasvattamista päätöksentekoprosessissa ja yleisessä hallinnoinnissa. Tilintarkastustuomioistuimen huomautus otetaan huomioon mahdollisissa S2R-asetukseen tehtävissä muutoksissa.

3.8.16. Arvioinnin on tunnistettu tapahtuneen S2R-yhteisyrityksen varhaisessa toimintavaiheessa, mutta kuten on todettu, tämä vaatimus oli S2R-asetuksen ja koko Horisontti 2020 -ohjelman mukainen.

3.8.17. S2R-yhteisyrityksen henkilöstön suuri vaihtuvuus johtuu henkilöstötaulukon nykyisestä rakenteesta, jota S2R-yhteisyrityksen on noudatettava ja joka ei mahdollista S2R-yhteisyritykselle samojen suotuisten sopimusehtojen tarjoamista, joita EU:n muut elimet ja toimielimet käyttävät. Käyttöön on kuitenkin otettu pehmeitä toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään suurta vaihtuvuutta. Asiaa on seurattava komission kanssa.

EURATOMIN ALAISUUDESSA TOIMIVA YHTEISYRITYS

3.9. *ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)*

Johdanto

3.9.1. ITERin ([63]) ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E-yhteisyritys) perustettiin 35 vuodeksi maaliskuussa 2007 ([64]). Fuusiotoiminnot päätettiin kehittää pääosin Ranskan Cadarachessa, mutta yhteisyrityksen toimipaikka on Barcelonassa.

3.9.2. Yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat Euroopan atomienergiayhteisö (Euratom), jota edustaa Euroopan komissio, Euratomin jäsenvaltiot sekä Sveitsi (joka teki yhteistyösopimuksen Euratomin kanssa).

3.9.3. *Taulukossa 1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut ([65]).

Taulukko 1

Yhteisyrityksen avainluvut

	2018	2017
Talousarvion maksumäärärahat (miljoonaa euroa)	794,8	847,6
Talousarvion maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa)	649,9	562
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	847,4	864,9
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ([1])	706,2	588,9
Henkilöstö 31. joulukuuta ([2])	442	449

([1]) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut tarkastuksen kohteena olevan varainhoitovuoden talousarvioon, samoin kuin käyttötarkoitukseensa sidotut tulot.

([2]) Väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

LAUSUNTO

3.9.4. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

a) yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat ([66]) ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta ([67]) 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja

b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.9.5. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2018 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksyttyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

([63]) International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER, kansainvälinen lämpöydinkoereaktori).

([64]) Neuvoston päätös 2007/198/Euratom, tehty 27 päivänä maaliskuuta 2007, eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle (EUVL L 90, 30.3.2007, s. 58).

([65]) Lisätietoja yhteisyrityksen toimivaltuuksista ja toiminnasta esitetään sen sivustolla: www.f4e.europa.eu

([66]) Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

([67]) Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.9.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.9.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että 31. päivänä joulukuuta 2018 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Tiettyjä seikkoja painottava kappale

3.9.8. Asettamatta kyseenalaiseksi edellä esitettyjä lausuntoja, tilintarkastustuomioistuin kiinnittää huomiota seuraavaan. ITER-organisaation neuvosto ([68]) hyväksyi marraskuussa 2016 ITER-hankkeen uuden perusuran. Uusi perusura sisältää arvion, jonka mukaan ensimmäisen plasman ([69]) vaihe saavutetaan ja käyttövaihe alkaa vuonna 2025 ja rakennusvaihe saadaan päätökseen vuonna 2035. Aiemman, vuodelta 2010 olevan perusuran mukaan rakennusvaihe olisi saatu päätökseen vuonna 2020 ([70]). Uuden perusuran mukaista määräaikaa pidetään aikaisimpana tekniseltä kannalta mahdollisena ajankohtana ([71]).

3.9.9. F4E-yhteisyritys teki uudestaan laskelmat, jotka koskevat sen rahoitusosuutta hankkeen rakennusvaiheessa. Tulokseksi saatiin 12 miljardia euroa, kun Euroopan unionin neuvosto oli vuonna 2010 hyväksynyt 6,6 miljardin euron rahoitusosuuden (kumpikin määrä vuoden 2008 arvoin) ([72]). Tämä arvio ei sisällä varautumista ennakoimattomiin tapahtumiin, vaikka komissio on katsonut, että jopa 24 kuukauden liikkumavara aikataulussa ja 10–20 prosentin liikkumavara budjetissa olisi asianmukainen ([73]).

3.9.10. Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 29. maaliskuuta 2017 Eurooppa-neuvostolle päätöksestään erota EU:sta ja Euratomista. Tällä voi olla suuri vaikutus F4E-yhteisyrityksen toimintaan ja ITER-hankkeeseen vuoden 2020 jälkeen.

3.9.11. Euroopan unionin neuvosto valtuutti huhtikuussa 2018 ([74]) komission hyväksymään ITER-organisaation uuden perusuran Euratomin puolesta ja sitoutui edelleen antamaan resursseja seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa rajoittamatta mahdollisia tulevista monivuotisista rahoituskehyksistä käytäviä neuvotteluja, joissa määrätään tulevan rahoituksen yksityiskohdat ([75]).

3.9.12. Yhteisyrityksen osuutta hankkeen rakennusvaiheen johtamisessa ja valvonnassa on parannettu, mutta edelleen on olemassa riski, että kustannukset kasvavat ja hankkeen toteutus venyy verrattuna nykyiseen vahvistettuun perusuraan.

3.9.13. Jäljempänä esitettävä huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Huomautukset talousarvio- ja varainhallinnosta

3.9.14. Toteuttamiseen käytettävissä olevaan varainhoitovuoden 2018 lopulliseen talousarvioon sisältyi 706,2 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoja ja 847,4 miljoonaa euroa maksumäärärahoja. Maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 98,4 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 96,1 prosenttia.

([68]) Järjestyksessä 19. ITER-organisaation neuvosto, 16. ja 17. marraskuuta 2016. ITER-neuvosto on kansainvälisen ITER-organisaation hallintoelin.

([69]) Ensimmäisen plasman vaihe on fuusiolaitoksen rakennusvaihe, joka mahdollistaa laitoksen keskeisten komponenttien testaamisen. Lisäksi käyttövaihe alkaa tuosta hetkestä.

([70]) KOM(2010) 226 lopullinen, 4.5.2010.

([71]) Kuten riippumattoman tarkasteluryhmän viidennessä vuotuisessa arvioinnissa (31.10.2016) ja F4E-yhteisyrityksen hankehallinnointipäällikön hallintoneuvostolle joulukuussa 2016 antamassa raportissa todetaan.

([72]) ITER-hankkeen tilannetta koskevat neuvoston päätelmät, 7. heinäkuuta 2010 (asiakirja 11 902/10).

([73]) COM(2017) 319 final, 14.6.2017 (sekä tiedonantoon liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja SWD(2017) 232 final, 14.6.2017), V luku "ITER: tie eteenpäin".

([74]) EU:n neuvoston vuonna 2010 hyväksymää 6,6 miljardin euron (vuoden 2008 arvoin) määrää käytetään tällä hetkellä enimmäismääränä, jonka yhteisyritys voi käyttää vuoteen 2020 mennessä.

([75]) Euroopan unionin neuvosto, 7881/18, Bryssel, 12. huhtikuuta 2018.

3.9.15. Varainhoitovuoden 2017 talousarvion suunnitteluprosessissa oli vakavia puutteita, mistä seurasi, että vuosien 2017 ja 2018 lopulliset maksumäärärahatarpeet olivat huomattavasti alkuperäisiin talousarvioihin kirjattuja maksumäärärahoja suuremmat. Yhteisyritys tarvitsi vuonna 2018 maksumäärärahoja 160,7 miljoonaa euroa enemmän kuin oli oletettu (määrä on 25 prosenttia suurempi kuin vuoden 2018 alkuperäisessä talousarviossa ([76]).

3.9.16. F4E-yhteisyritys suoritti vuonna 2018 henkilökunnan virkamatkoja koskevan tasausmaksun, jossa miljoona euroa jo hyväksyttyjä ja tarkastettuja maksuja siirrettiin hallinnollisesta talousarviosta (luku 1.3 – Virkamatkat) toimintatalousarvioon (luku 3.4 – Muut toimintakulut). Tasausmaksun osalta ei kuitenkaan noudatettu talousarvion erittelyperiaatetta.

Varainhoidon moitteettomuuteen ja tuloksellisuuteen liittyvät huomautukset

3.9.17. Johtajan päätös, jonka mukaan erään vastikään rekrytoidun ylemmän tason johtajan asemapaikka siirtyi Barcelonasta Cadaracheen, ei perustunut sellaiseen asianmukaiseen dokumentaatioon ([77]), josta olisi käynyt ilmi, miksi palkkakustannusten lisäys, joka johtui erilaisesta korjauskertoimesta, olisi ollut perusteltu ([78]).

3.9.18. F4E-yhteisyritys seurasi vielä vuoden 2018 lopussa hankkeensa etenemistä ITER-hyvitysjärjestelmällä, vaikka hallintoneuvoston nimittämät ulkoiset asiantuntijat ovat useina peräkkäisinä vuosina suositelleet arvioissaan, että käyttöön otettaisiin ansaitun arvon hallinnan järjestelmä, josta ilmenevät tekninen tai fyysinen edistyminen sekä aiheutuneet kulut ja edistymiseen liittyvät menot. Asiantuntijat painottivat jälleen vuonna 2018, että ansaitun arvon hallinnan järjestelmästä on se keskeinen etu, että saavutukset mitataan selkeästi ([79]), ja he kehottivat uudestaan toteuttamaan tuloksellisuuden mittausjärjestelmän, joka kytkeytyy taloudelliseen ja tekniseen edistymiseen eikä ITER-hyvityksiin. Näin ollen hallintoneuvosto nimitti sisäisen erityistyöryhmän tarkistamaan F4E-yhteisyrityksen tuloksellisuusraportointia.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.9.19. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

([76]) Hallintoneuvoston 1. joulukuuta 2017 alun perin hyväksymä F4E-yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2018 talousarvio oli 634,1 miljoonaa euroa.

([77]) Hallintoneuvosto korosti joulukuussa 2018, että F4E-yhteisyrityksen on tarpeen seurata tarkasti hallintokustannuksiaan sen kustannussäästöjä koskevan kehotuksen mukaisesti, jonka neuvosto esitti 12. huhtikuuta 2018 antamissaan päätelmissä (Euroopan unionin neuvosto 7881/18).

([78]) Korjauskerroin on Barcelonan osalta 91,7 prosenttia, mutta Cadarachen osalta 116,7 prosenttia.

([79]) Riippumattoman tarkasteluryhmän seitsemäs vuotuinen arviointi (30. marraskuuta 2018).

LIITE

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Vuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautukset	Korjaavan toimenpiteen tilanne (suoritettu / käynnissä / tekemättä / ei sovelleta)
2015	Taulukossa ja tiedoissa, jotka esitetään tilinpäätöksen liitetietojen kohdassa 4.3.1.1 ”Kansainvälisen ITER-organisaation kanssa tehdyt ITER-hankintajärjestelyt”, selostetaan toteutettuja hankintajärjestelyjä (sarake 3) ja tähän mennessä maksettuja hankintajärjestelyjä (sarake 4). Taulukosta ei kuitenkaan käy ilmi, mihin asti käynnissä olevissa urakoissa on tosiasiassa päästy. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä F4E täydensi näitä tietoja seuraavasti: kesken olevaa työtä koskevassa arviossa otettiin huomioon hankintamenettelyihin liittyviä sopimuksia koskevien menojen kokonaismäärä, ja lisäksi esitettiin kaavio, josta käy ilmi, onko kunkin kansainvälisen ITER-organisaation kanssa tehdyn hankintajärjestelyn välitavoitteet saavutettu.	Suoritettu
2015	Kansainvälisen ITER-organisaation kanssa keskustellaan järjestelmästä, jonka avulla saadaan tietoa toimien täytäntöönpanoasteen arvosta (ansaitun arvon hallinta). Tarkoituksena on parantaa hyvityksiin oikeuttavien välitavoitteiden jakautumista hankintajärjestelyjen aikana.	Suoritettu
2015	Kaikista vuonna 2015 käynnistetyistä 84 operatiivisesta tarjouskilpailumenettelystä 45 prosenttia oli neuvottelumenettelyjä (58 prosenttia vuonna 2014). Vaikka yhteisyritys vähensi vuonna 2015 neuvottelumenettelyjen prosenttiosuutta, sen on edelleen pyrittävä lisäämään operatiivisten hankintamenettelyjensä kilpailuttavuutta. Avustusten osalta ehdotuksia saatiin pyyntöä kohti keskimäärin 1,4. Tarkastustulokset: Vuonna 2017 käynnistetyistä 47 operatiivisesta tarjouskilpailumenettelystä 47 prosenttia oli yhä neuvottelumenettelyjä (2016: 45 prosenttia). Vaikka yhteisyritys pyrki vuonna 2017 vähentämään neuvottelumenettelyjen prosenttiosuutta, sen on edelleen pyrittävä lisäämään operatiivisten hankintamenettelyjensä kilpailuttavuutta. Avustusten osalta ehdotuksia saatiin pyyntöä kohti keskimäärin 1.	ei sovelleta
2015	Yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi 27. kesäkuuta 2013 päätöksen fuusioenergia-alan teollisuuspolitiikan ja teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan politiikan toteuttamisesta sekä tietojen levittämisestä. Näiden toimintapolitiikkojen täytäntöönpanoa koskeva vaikutustenarviointi on parhaillaan käynnissä.	Suoritettu
2016	Yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi kesäkuussa 2015 petostentorjuntastrategian ja vastaavan toimintasuunnitelman. Suurin osa toimista toteutettiin vuonna 2016. Yhteisyritys ei ole kuitenkaan perustanut erityistä välinettä, jolla helpotettaisiin hankintamenettelyihin liittyvien yhteisyrityksen toimien seurantaa, erityisesti niiden toimien kohdalla, jotka liittyvät menettelyjen riskienarviointi-, arviointi-, neuvottelu- ja ratkaisuvaiheisiin.	Suoritettu
2017	Yhteisyritys ei ottanut johdonmukaisesti huomioon ylemmän johdon sidonnaisuuksista antamia ilmoituksia.	Suoritettu
2017	Yhteisyrityksen sisäisissä viestintästrategioissa oli huomattavia puutteita, joiden seurauksena se ei kyennyt varmistamaan, että organisaation sisällä jaettiin asianmukaista tietoa käytöstäpoistovaiheen arvioiduista kustannuksista. Näin ollen yhteisyritys ei merkinnyt aiempien vuosien tilinpäätöksiin varausta näitä kustannuksia varten.	Suoritettu

Yhteisyrityksen vastaus

3.9.15. F4E haluaa korostaa, että vaikka talousarvion 2017 yhteydessä ilmeni talousarviosuunnittelun heikkouksia, mikä aiheutti vuoden 2018 maksumäärärahojen riittämättömyyden, tilanne on korjattu vuoden 2019 talousarviossa.

F4E on kiitollinen Euratomille lisämaksuosuudesta vuoden 2018 talousarvioon, sillä se mahdollisti vakaan ja hyvän kassanhallinnan koko vuoden ajan. F4E haluaa myös ilmoittaa, että maksumäärärahojen puute ei olisi vaikuttanut mitenkään eikä aiheuttanut riskiä F4E:n suoriutumiseen varainhoitoasetuksensa 11 artiklan mukaisista velvoitteistaan, sillä ITER-organisaatiolle maksettiin 137 miljoonaa euroa ennakkona vuoden 2019 maksuosuudesta.

Maksujen ennakointijärjestelmä on suunniteltu kokonaan uudelleen ja integroitu uuteen varainhoidon hallinnan ECOSYS-välineeseen. Tämä ja uusi organisaatiorakenne, joka tehostaa vuorovaikutusta hankeryhmien ja sopimuksia hallinnoivan hankintayksikön välillä, varmistaa asianmukaisen talousarviosuunnittelun, ja sitä on jo käytetty määritettäessä vuoden 2019 talousarvion tuloja.

3.9.16. F4E katsoo, että tasauksen maksaminen koko määrän ja erottelemattomien erien osalta ei ollut paras mahdollinen tapa luvun 3.4 menoja varten, koska se johti avoimuuden puutteeseen, kuten todettiin.

Avoimuuden lisäämiseksi ja asiantilan jatkuvaksi parantamiseksi kaupallinen osasto aikoo vuonna 2019

— parantaa ensinnäkin virkamatkojen hallinnan välinettä (MiMa) siten, että hankkeisiin liittyvät virkamatkat voidaan kirjata suoraan osastoon 3;

— selkeyttää kuvauksia osastossa 3.4 talousarviohuomautuksissa;

— lisätä vuoden 2018 lopulliseen tilinpäätökseen kuvauksen menoista, jotka otetaan talousarvion luvusta B034 – Muut toimintakulut, mukaan lukien virkamatkat, tämän budjetointimenetelmän muutoksen korostamiseksi;

— laatia toimintalinjat siitä, mitkä virkamatkat on katsottava hankkeisiin liittyviksi ja siten toimintaa koskeviksi ja osastoon 3 sisällytettäviksi ja mitkä taas ovat hallinnollisia virkamatkoja, jotka kuuluvat osastoon 1;

— tarkistaa F4E:n sitoumus- ja maksuprosessit, jotta joidenkin erien hallinnollinen luonne ilmenisi osastossa 3.4;

— laatia erityisraportin osaston 3.4 käytöstä.

3.9.17. F4E myöntää, että päätöstä muuttaa erään johtohenkilöstön avainhenkilön työskentelypaikka Barcelonasta Cadaracheen ei ollut dokumentoitu asianmukaisesti, koska nimittävällä viranomaisella oli valtuudet päättää työskentelypaikasta hanketarpeiden pohjalta, kuten ilmoituksessa avoimesta työpaikasta ilmoitettiin ja kuvattiin.

Kyseisenä ajankohtana F4E:llä oli vaikeuksia 200 miljoonan euron poloidaalista magneettikenttää (PF) koskevan hankkeen kanssa, joka oli vakava riski ITER:n ensimmäisen plasmahankkeen ajankohdan kannalta;

asiaan liittyi mahdollinen kustannusriski. Siksi johtaja päätti pyytää valittua ehdokasta aloittamaan heti Cadarachessa varmistaakseen, että PF-kriisi saisi täyden huomion, mukaan lukien henkilökohtainen läsnäolo paikalla sekä F4E:n henkilöstön että sen teollisuuskumppaneiden rauhoittamiseksi.

3.9.18. F4E työskenteli tiiviisti hallintoneuvoston asettaman tilapäistyöryhmän kanssa. Tilapäistyöryhmä esitti ehdotuksen uutta ansaitun arvon analyysijärjestelmää (EVM) varten. Puheenjohtajisto suositteli tätä ehdotusta, jonka F4E:n hallintoneuvosto hyväksyi huhtikuussa 2019. Tämä uusi, mielekkäämpi EVM-järjestelmä

— seuraa F4E:n luontoissuoritusten toimituksen edistymistä;

— tarjoaa aikataulutehokkuutta koskevan mittarin;

— käyttää yksityiskohtaisempaa luoton jakaumaa voidakseen seurata edistystä paremmin;

— linkittää ja vertaa kertyneitä menoja saavutettuun edistymiseen nähden.

F4E on toteuttanut EVM-järjestelmän tilapäistyöryhmän ehdotuksen pohjalta, ja sen tulokset toimitetaan nyt rutiininomaisesti hallintoneuvostolle.

Tilintarkastustuomioistuimen IV jaosto on tilintarkastustuomioistuimen jäsenen Alex BRENNINKMEIJERIN johdolla hyväksynyt tämän kertomuksen Luxemburgissa 24. syyskuuta 2019 pitämässään kokouksessa.

Tilintarkastustuomioistuimen puolesta

Klaus-Heiner LEHNE

presidentti

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

FI